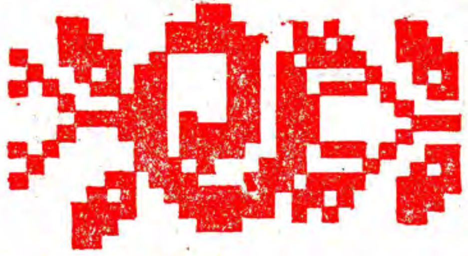
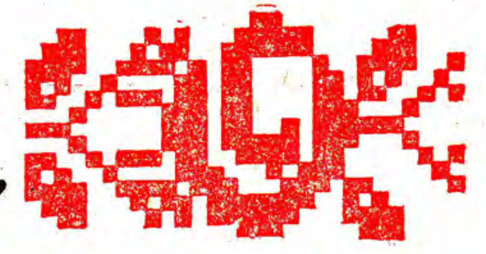

Ніва

ГОД І № 25 БЕЛАСТОК, 19 ЖНІЎНЯ 1956 г. ЦАНА 60 гр.

МІКОЛА ЗАСІМ

МАЦІ

Маці дарагая, маці мая міла,
Каб магла ты, маці, ўстаць цяпер з магілы,
Каб магла ты ўбачыць, як цяпер на свеце
Вольна і шчасліва жывуць твае дзеці.

Не хаджу я,маці, цяпер цёмнай ночкай,
Не хаваю ў лесе я сваіх слядочкаў,
Не ступаю ціха, каб не чулі каты.
Я цяпер, матуля, як арол крылаты.

Я цяпер убраны, я цяпер абуты,
Не зарослы мохам ад цяжкой пакуты.
І жыву не ў лесе, а ў хаціне чыстай.
Стаў я ў часе бою, маці, комуністам.

Каб ты ўстала, маці, і каб паглядзела,
На капу гадочкаў ты-б памаладзела,
Заспявала-б песню ты яшчэ, матуля,
Апранула-б белу вышыту кашулю.

З радасці згуляла-б «Юрачку», «Мікіту»
Для сваіх на радасць, ворагам на ліха...
Ды не ўстанеш, маці, ты з сырой зямліцы,
Жыццё адабралі каты-чужаніцы.

Ведаю, матуля, перш, чым смерць скасіла,
Пра свайго згадала партызана-сына.
Спі спакойна маці! Вобраз твой да смерці
Берагчы я буду у сыноўскім сэрцы.

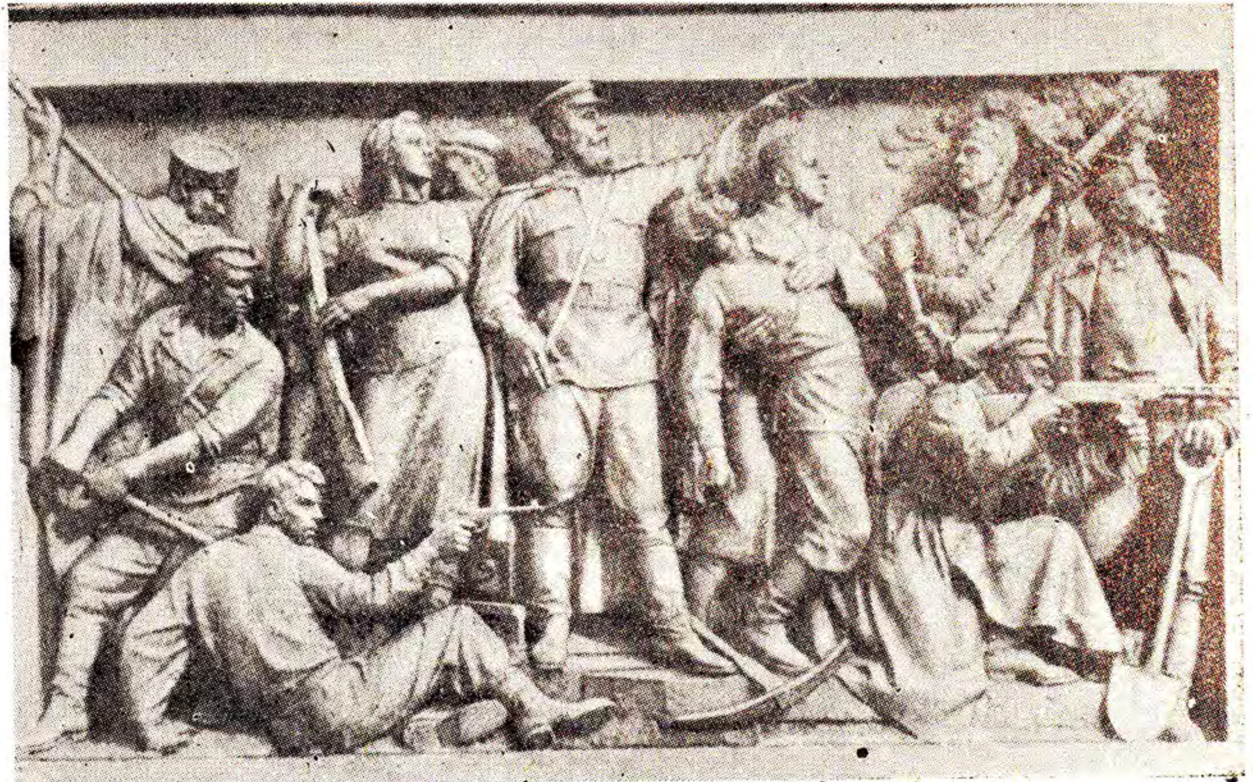
Мяне-ж гадавала ты ў такой няволі,
Нават нарадзіла на кулацкім полі,
І пайшла за прачку ты у двор служыцы,
Каб скарынку хлеба сыну зарабіці.

Мора слёз праліла праз мяне ты, мама,
Як сядзеў пры Польшчы за турэмнай брамай,
І не раз жандары панскага маршалка
За мяне, матуля, цябе білі палкай.

Ўсе ты па-геройску зносіла прынукі,
Ўсё на Усход ўзнімала у мазолях рукі
І адтуль збаўлення ты ўсё-ж прычакала,
Ды пажыць у шчасці давялося мала.

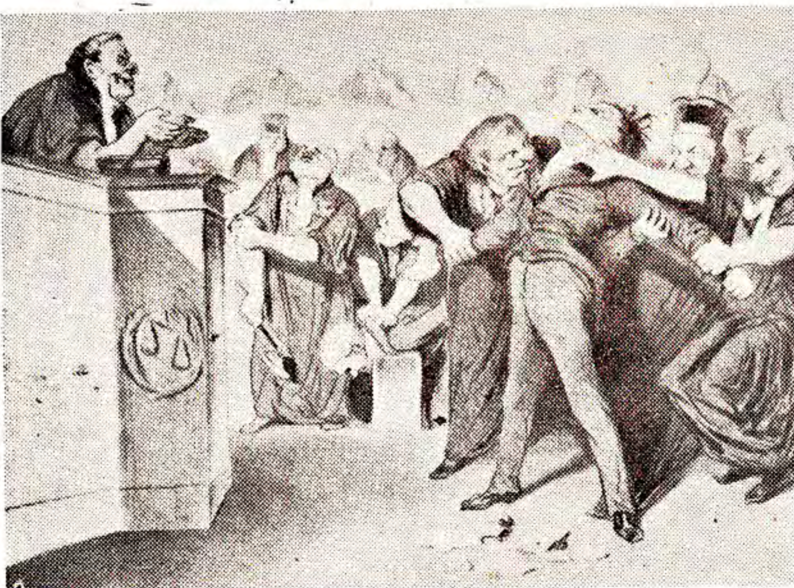
Немцы-крывасмокі адабралі волю,
Залілі край родны горам ды бядою.
І за партызана-сына і паэта
Цябе, дарагая, страцілі са свету.

Хай зямля, матуля, табе лёгкай будзе
І, як пух, атуліць прабітыя грудзі.

Гарэльефы на помніку-абеліску воінам і партызанам, якія загінулі пры вызваленні Мінска. Фрагмент народнага мастака БССР А. Глебава. *Глядзі тэкст на стар. 6.*

З французскай палітычнай карыкатуры

Опорэ Дам'е. «Вы можаце слова, растлумачце...» 1835. Літаграфія.

АЛЯКСАНДР ЛАШУК

РЫБАЦКІЯ СЛЁЗЫ

Усе жыхары Фрамборка, рыбацкага гарадка над Віслянымі залівам, добра ведаюць Пятрука Савіцкага — ведаюць за яго сілу мядзведзіо, за яго, пры гэтым, мяккі характар.

Ніхто, як ён гэтак лёгка не выцягвае сеткі. У яго, у адной руцэ больш сілы чым у другіх, у двух.

І хто-б паверыў, што Пятрук, — мужык-волат будзе плакаць, плакаць непрымераючы, як баба. Адкуль маглі ўзяцца ў Пятрука слёзы? У старога ўжо рыбака, твар якога секлі марскія віхры. Дзіўна гэта, дзіўна...

Нарадзіўся Пятрук у беднай сям'і, у сяле Нарач, над возерам такой-жа назвы. Удалося яму правучыцца два гады ў сялянскай польскай школе. Паспеў ён там схваціць у галоўку азбуку, пазнаць, што ў Пілсудскага „дзядзькі" былі вусы і навучыцца пець „Ешчэ Польска".

Па гэтай адукацыі бацька Пятрука сказаў:

— А, ну Пятрук, хапануў ты школы, азбуку пазнаў, цяпер давай, на нашу рыбацку лекцыю. — Дзядзька Мікола ўжо ў душагубцы на цябе чакае.

Не паспеў бацька аглянуцца, Пятрук ужо з дзядзькам. Выдаўблена з дубовага пня лодка чуць не перавярнулася. Пятрук не зважаючы на гэта, на ўвесь голас крычаў:

—Дзядзячка, дзядзячка, буду вам дапамагаць, калі паплывем на возера!!!

З вачэй Пятрука біла шчасце, а хвалі Нарачы скакалі ў сонцы, цешыліся новым рыбаловам.

Рыбакі паплылі ўздоўж берага возера, падымаць міроўжы. Барадаты дзядзька Мікола, доўгай палкай прапіхаў душагубку праз густыя чароты.

— Пятрук! скруці мне „банкрутку" — прарваў ціш дзядзька Мікола.

Пятрук дастаў табакерку з „самасеем" і газету, скруціў грубую „казеножку".

— Маладзец, — смяяўся дзядзька — маладзец, хоць ты адзін удаўся ў дзядзьку.

Хлапец аж пачырванеў ад дзядзькавых слоў. Умеў дзядзька зайграць на душы малыша, умеў...

Падплылі да застаўленай міроўжы. Бацька Пятрука пачаў выцягваць сеткі з нарачанскай глыбіні, у лодку пасыпаўся багаты ўлоў: зялёныя, злыя шчупакі, шырокія, як талеркі ляшчы, лянівыя, а жывушчыя ліны і серабрыстыя плоткі.

Пятрук пазнаў ужо цэлае багацце Нарачы.

— Дзядзька вось глянь, які вусаты сум... дзядзька глянь, ёсць і сея.

Той рыбай найбольш цешыўся Пятрук. У купцоў на іх была цана. Ведаў Пятрук, што за гэтую злоўленую рыбу, будзе ад дзядзькі гасцінец, — цукерка з крамы Майсея.

Сонца паднялося высока. З багатым уловам ехалі дамоў. На беразе чакалі рыбакоў купцы—мядзёльскія яўрэі. Бацька з дзядзькам лічылі колькі грашыма выйдзе за ўлоў. Ніколі не бралі іх шмат. Купцы ведалі, што рыбакам трэба грошай.

Ну, а дзе-ж ён прадасць рыбу, усюды далёка, на рынак у Вільню не павязе. А тут, на месцы плацілі колькі хацелі.

Добра ведалі купцы, што паны любяць. Цанілася нарачанскае багацце на панскіх сталах. Давалі заробак, што... эх! — Але Пятрук не ведаў гэтых спраў. Яму поўнасцю даволі было за яго лоўлю — гасцінец — салодкая цукерка за пяць грошы.

Вось так Пятрук над сіняй, пявучай вадою Нарачы, цягнуў штодня рыбу. І хацеў быць як найхутчэй такім вялікім, як бацька. Пакуль што, усё круціў „банкруткі" і хутка пазнаваў таямніцу рыбалавецкага „мастацтва". І не толькі гэта, пазнаваў ён таксама і другія справы.

Аднойчы йшлі яны дамоў па неблагім улове. Удалося і рыбу прадаць „летнікам". Дзядзька ідучы падспеўваў з бацькам.

— „Ну, вясёлыя, пап'юць і самагонкі" — падумаў Пятрук, заціскаючы ў руцэ свой гасцінец — дваццаць грошы.

(Працяг на стар. 4).

ШТОТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Тыдзень праз фотааб'ектыў

Апошнім часам I сакратар КЦ ПЗПР Эдвард Охаб наведаў Познань 8.VIII. 1956 г. Э. Охаб разам з сакратарамі КВ ПЗПР у Познані, прыбываў з візітам у сельскагаспадарчым кааператыве Мехлін, Сьрэмскі павет.

На здымку: I сакратар КЦ ПЗПР Эдвард Охаб сярод дзяцей членаў кааператыва.

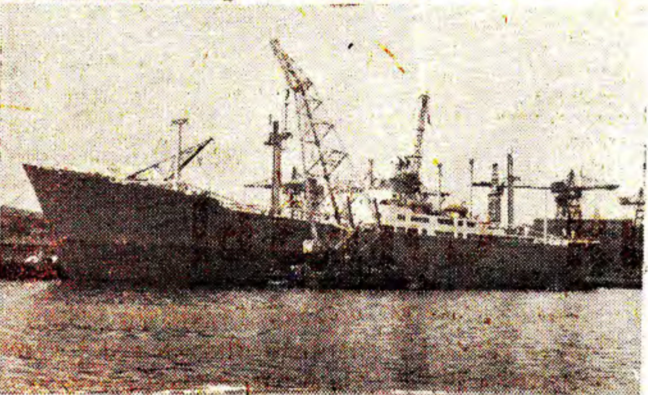
ЦАФ. Фота — Ігнар.

★

Пражываючы ў Бохні прафесар Станіслаў Фішэр мае ўжо 50 гадоў. З'яўляецца ён вядомым калекцыянерам. Любоўна збірае вырабы народнага мастацтва, мініятуры, аўтографы, старадаўнія рукапісы і г. д. У калекцыі праф. Фішэра находзіцца між іншым, каля 200 народных разьбаў.

ЦАФ — Фота Лінк

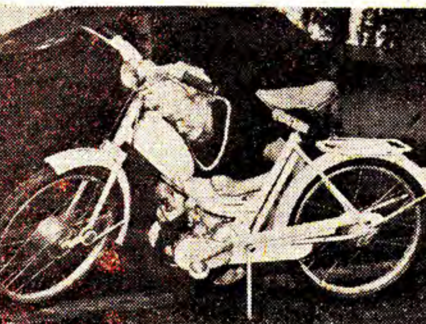

У бліжэйшыя дні першы польскі дзесяцітысячнік — «Марцэль Навотка» выйдзе ў выпрабавальны рэйс.

Зараз праводзіцца канчатковую рэгуліроўку і кантролю ўстаповак.

На здымку: «Марцэль Навотка» у басейне Гданскай верфі.

★

Апошняй навінай у Чэхаславакіі з'яўляецца мотавеласіпед «18 СЛ МОПЕД». Гэты мотавеласіпед на 100 кіламетраў дарогі патрабуе 1,5 л. бензіны, а яго максімальная хуткасць — 40 кіламетраў у гадзіну.

Фото — ЦАФ.

На палях трох ПГР-аў Інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі ў сучасны момант адбываюцца выпрабаванні новых камбайнаў вытворчасці фабрыкі «Фортшрыфт» у Пойштат (ГДР). Гэтыя камбайны падчапляецца да цягачоў аб магутнасці ад 40—60 конскіх сіл. — у залежнасці ад глебавых умоў, гатунку збіранага збожжа і г. д.

Дзённая прадукцыйнасць камбайна складае лік 4—6 га.
На здымку: нямецкі камбайн тыпу Э-162.

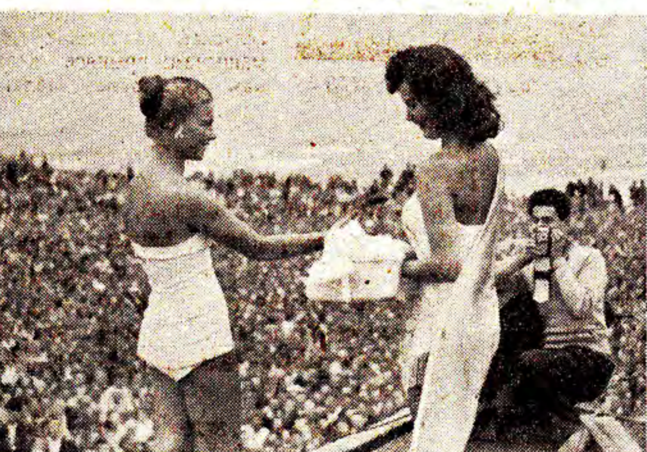
ЦАФ — Фото Кубяк.

У гэтым годзе ў Польшчу прыбыла група савецкіх спецыялістаў аховы раслін.

На здымку: спецыяліст савецкай службы аховы інжынер — Сяргей Макараў (у сярэдзіне), аграном Павятовага праўлення земляробства з Выжыска, Бернард Дэмбінскі і прадстаўнік польскай службы аховы раслін у Быдгашчы Эдуард Солтыс — праводзяць абсервацыі на палях аднаасобнага селяніна з вёскі Ежостово Новэ (Быдгоскае ваяводства)

ЦАФ — фот. — Медза.

У апошні дзень I Усепольскага фестывалю джазавай музыкі ў Сапоце, адбыўся конкурс прыгожасці падчас якога абрана «Міс Сапот».

На здымку: Ялянта Янішэўская, студэнтка IV курса Медыцынскай Акадэміі ў Варшаве вінчуе «Міс Сапот» — Эльжбету Сасінскую, студэнтку I курса Драматычнай студыі ў Вроцлаве.

ЦАФ — Фото Кубяк.

Не благая справа

Штотыднёвік «Берлінер Ілюстрыртэ» змясціў ляшчэ вельмі цікавае здарэнне, якое адбылося таксама ў Італіі. Адзін з дэпутатаў, Люджіё Ларос, які нядаўна вярнуўся з падарожжа па Бразіліі заявіў у парламенце, што варта было б пераняць ад індыйцаў з Мато Гросо некаторыя звычаі. Справа ў тым, што важак індыйцаў мае права патрабаваць ад прамоўцы - пустаслова, каб у час сваёй прамовы стаяў на адной назе.

Сюрпрыз

Штотыднёвік «Берлінер Ілюстрыртэ» паведамляе, што нядаўна ў Італіі, у мясцовасці Брэшця з грузавіка гарадскога транспартнага прадпрыемства ўпала скрынка з шакаладам. Зараз, на наступны дзень некалькіх доктараў мелі шмат дадатковай працы, бо звярнулася да іх з парадай 21 жанчын, 9 дзяўчынак, 6 хлопцаў, 1 стары пенсіянер, якія скардзіліся на расстройства жывата.

Аказалася, што ўсе яны са смакам спажылі знойдзены на вуліцы шакалад а не ведалі, што гэты транспарт быў прызначаны бальніцы ў Тэрэнце і знаходзіліся ў ім шакаладкі... слабіцельныя.

Чорныя флагі над касцёлам

Заходнія агенцтвы з Карлсругэ паведамляюць, што пратэстанцкія ксяндзы ў поўднёва-заходняй Германіі вырашылі вывесіць на касцёлах чорныя флагі — сімвал пратэсту супраць уведзення ў ФРГ усеагульных воінскіх абавязкаў.

Нядаўна др. Манфрэд Шторэр ад імя духоўных асоб аб'явіў лістоўкі перасцерагаючыя перад рэмілітарызацыяй Заходняй Германіі. Між іншым ён сказаў, што над яго касцёлам чорны флаг будзе вісець праз цэлы тыдзень. Па яго прыкладу пайшло таксама духавенства поўднёва - заходняй Германіі.

Пачынанні акупантаў

Газета «Берлінер Цайтунг» паведамляе, што 31-гадовая настаўніца фізкультуры ў Ганаў, — Уршуля Шмік-Шлягелот не можа жыць нават у сутарэне ўласнага дома. Ужо ад 8 гадоў яе дом займаюць амерыканцы. Нядаўна ганаўскі стараста ад імя пакрыўджанай звярнуўся да пасла ЗША ў ФГР — п. Джэмса Кананта, каб дапамог вярнуць дом легальнай уласніцы або каб дазволіў ёй жыць хоць у адным пакойчыку. Канант аднак, спасылаючыся на адэнаўэрскія законы аб ахове акупантаў, адхіліў просьбу настаўніцы і пасланне ляндрата.

Так Уршуля Шмік-Шлягелот у сваёй краіне не можа чуцца так, як амерыканцы ў яе доме...

На здароўе

Як паведамляе лонданскі «Дэйлі Уоркэр», у мясцовасці Мальджрын у Англіі жыве 102-гадовы Уільям Г. Мальберт, які ад 80 гадоў штодзённа выпівае сем куфляў піва. Спытаны аб рэцэпт доўгавечнасці, Мальберт заявіў: — «Цяжка працаваць, многа і добра есці, і апроч гэтага, крыху піва і люлька тытуню». Ад сябе газета дадае, што калі Мальберт гэтак піў піва на працягу 80 гадоў, то да сённяшняга дня выпіў 25 480 бочачак.

Належны член

Нямецкі друк паведамляе, што нядаўна ў Бад Зальцуфлен адбыўся чарговы з'езд так званага «Сусветнага саюза жанчын, змагаючыхся супроць алкаголю». У час з'езду з прывітальнай прамовай выступіў тутэйшы бурмістр. У заканчэнні дэбатаў удзельніцы з'езду выбралі яго ганаровым членам свайго саюза.

Нямецкі друк публікуе гэтае паведамленне без каментарыяў, дадаючы толькі, што менавіта гэты самы бурмістр з'яўляецца ўласнікам спіртавытворчых прадпрыемстваў.

Алжыр

Алжыр — краіна, размешчаная ў Поўночнай Афрыцы. Яна мяжуе з Марока, Тунісам і Лівіяй, а на поўначы амываецца Міжземным морам. Плошча Алжыра — 2,2 млн квадратных кіламетраў, што перавышае плошчу Францыі, Англіі, Іспаніі, Італіі, Бельгіі, Швецыі, Даніі разам узятых. Дзевяць дзесятых тэрыторыі Алжыра — пустынныя і поўпустынныя раёны Сахары.

Насельніцтва краіны — 9.367 тысяч чалавек. Асноўную яго частку (86 працэнтаў) складаюць арабы і прадстаўнікі берберскіх плямёнаў. Еўрапейцаў, пераважна французаў, налічваецца каля 14 працэнтаў насельніцтва.

З 1830 года Алжыр з'яўляецца французскай калоніяй. Да французскага заваявання Алжыр уваходзіў у склад Османскай імперыі.

Французскае каланіяльнае панаванне ў Алжыры адзначана абрабленнем і знішчэннем краіны і поўным пазбаўленнем яе незалежнасці. Згодна даследаванняў французскага географа Е. Рэклю, толькі з 1830 па 1845 г. г. французы адынялі ў алжырцаў 18 720 тысяч баранаў, 3 604 тысячы кароў і 917 тысяч вярблюдаў. Ператвораны ў калонію Алжыр раздзелен на тры дэпартаменты (Канстанціну, Алжыр і Оран) і фармальна ўключан у склад Францыі.

Асноўны занятак насельніцтва Алжыра — земляробства і жывёлагадоўля. Галоўныя сельскагаспадарчыя культуры — пшаніца і ячмень.

Асноўныя зямельныя ўгоддзі і лепшыя ўчасткі зямлі належаць французскім каланістам і буйным мясцовым памешчыкам. 26 тысяч еўрапейцаў у Алжыры маюць 2,33 млн га зямлі, а 549 тысяч арабскіх і берберскіх сем'яў — 9,2 млн га. Значная частка сялян вымушана прадаваць свае мізэрныя зямельныя ўчасткі і наймацца ў батракі да буйных зямельных уласнікаў. Многія сяляне бяруць зямлю ў арэнду. Арэндная плата надзвычай высокая і складае ў сярэднім чатыры пятых ураджаю. Агульная колькасць батракоў у Алжыры перавышае 800 тысяч чалавек. Сялян - здольшчыкаў налічваецца больш 700 тысяч чалавек.

У стане заняпаду знаходзіцца і жывёлагадоўля. Усе лепшыя пашы належаць каланізатарам і мясцовым буйным памешчыкам. Качэўнікі - аўцаводы вымушаны карыстацца мізэрнымі пустыннымі пашамі, пазбаўленымі водных крыніц. Пагалоўе жывёлы качэўнікаў увесь час змяншаецца. У 1887 годзе ў Алжыры налічвалася 10 мільёнаў авечак, у 1901 годзе пагалоўе авечак склала каля 8 мільёнаў галоў, у 1930 годзе — каля 7 мільёнаў галоў, а да 1953 года яно зменшылася да 6,4 мільёна галоў. У сучасны момант гэтая лічба стала яшчэ меншай.

Умовы жыцця алжырскіх сялян вельмі цяжкія. Французская буржуазная прэса адзначае, што сельская гаспадарка Алжыра, у якой занята 3/4 насельніцтва краіны, дае толькі 1/3 нацыянальнага даходу.

У цяжкім становішчы знаходзяцца працоўныя горада. Французскія прамыслоўцы не зацікаўлены ў стварэнні ў Алжыры цяжкай апрацоўчай прамысловасці і развіваюць там толькі здабычу сыравіны.

Між тым Алжыр мае ўсе прадпасылкі для ўсебаковага эканамічнага развіцця. Там ёсць багатыя залежы жалезнай руды і фасфарытаў, здабыча якіх цалкам сканцэнтравана ў руках каланізатараў. Краіна мае таксама вялікія запасы каменнага вугалю, нафты, свінца і цынка.

Эксплуатуючы багацці Алжыра і яго танную рабочую сілу, каланізатары нажываюць велізарныя прыбыткі. Чысты прыбытак французскай жалезаруднай кампаніі «Сос'етэ дэ л'Уэнза» за 1955 год у два разы перавысіў суму выплачанай ёю заработнай платы ўсім рабочым і служачым.

Нягледзячы на каланіяльны прыгнёт і паліцэйскія рэпрэсіі, народ Алжыра не спыняе барацьбы за сваё вызваленне. З асаблівай сілай гэтая барацьба пачала разгортвацца пасля другой сусветнай вайны.

Да 1947 года Алжыр афіцыяльна лічыўся калоніяй Францыі. У далейшым афіцыяльны статут Алжыра змяніўся. Пад напорам магутнай хвалі нацыянальна-вызваленчага руху правячыя колы Францыі ў канстытуцыі 1946 года абвясцілі «адмову» ад каланіяльнай сістэмы і змянілі назву сваіх калоній: яны пачалі называцца «заморскімі дэпартаментамі», — «заморскімі тэрыторыямі» і «далучыўшыміся дзяржавамі». Алжыру ў 1947 годзе быў прадстаўлен статут, згодна з якім краіна падзелена на тры «заморскіх дэпартаменты» — Алжыр, Оран і Канстанціну. Для стварэння бачнасці прадстаўлення Алжыру правоў «самакіравання» ў краіне быў створан выбарны заканадаўчы орган — асамблея.

Усё гэта, аднак, не змяніла фактычнага каланіяльнага становішча Алжыра. Правіцелем краіны па-ранейшаму застаўся генерал-губернатар, назначаемы французскім урадам. Што ж датычыць заканадаўчай асамблеі, то структура яе носіць яўна каланіяльны характар. Яна выбіраецца раздзельна прадстаўнікамі двух груп (курый) насельніцтва — французамі і мясцовым насельніцтвам. Кожная з груп выбірае ў асамблею па 60 дэпутатаў. Але французы складаюць толькі 10 працэнтаў насельніцтва Алжыра. Гэта значыць, што васьмімільённае карэннае насельніцтва краіны мае ў заканадаўчым органе такое-ж прадстаўніцтва, як і мільён з невялікім французаў. Ці патрэбны больш яркі прыклад ушчамлення правоў алжырскага народа! Да ўсяго гэтага любое рашэнне асамблеі можа быць адменена генерал - губернатарам.

У пасляваенны час нацыянальна - вызваленчая барацьба алжырскага народа дасягнула вялікай вастрыні і прыняла форму ўзброеных сутычак паміж французскімі войскамі і арганізаванымі атрадамі алжырскіх нацыяналістаў, якія падтрымліваюцца народнымі масамі.

Вайна ў Алжыры, на якую штодзённа выдаткоўваецца адзін міл'ярд франкаў, наносіць вялікія страты эканоміцы Францыі. Ужо зараз у Алжыры ў ваенныя дзеянні ўцягнута поўмільённая французская армія.

Кампартыя Францыі, выступаючы за неадкладнае спыненне ваенных дзеянняў у Алжыры, жадае хутчэйшага вырашэння алжырскага пытання ў інтарэсах народаў абодвух краін.

Тэхніка Беларускай ССР у шостай пяцігодцы

Ва ўсе канцы краіны ідзе прадукцыя самай маладой галіны прамысловасці Беларусі — машынабудавання. Ідуць магутныя 25-тонныя аўтамабілі—самазвалы, грузавыя аўтамашыны розных марак, прапашныя і тралёвачныя трактары, матацыклы і веласіпеды, сельскагаспадарчыя агрэгаты і іншыя віды тэхнікі для народнай гаспадаркі. Толькі за апошнія два гады ў рэспубліцы створана звыш 200 розных тыпаў машын, механізмаў, станкоў і прыбораў, пачынаючы ад падшыпнікаў для дакладных апаратаў вагой у некалькі грамаў і канчаючы магутнымі агрэгатамі ў сотні тон. Асабліва хуткімі тэмпамі машынабудаванне ў рэспубліцы пачало развівацца пасля Вялікай Айчыннай вайны. Амаль у 15 разоў павялічыўся выпуск прадукцыі гэтай галі-

Аўтамашына — лесавоз МАЗ-501 — Мінскага аўтамабільнага завода.

ны прамысловасці ў параўнанні з даваенным 1940 годам. Створаны новыя буйныя прадпрыемствы, аднаўлены і пашырыліся заводы, якія меліся раней.

Яшчэ больш велічныя перспектывы адкрываюцца перад беларускім машынабудаваннем у шостай пяцігодцы.

АЎТАМАБІЛІ ВЯЛІКАЙ ГРУЗАПАДЫМАЛЬНАСЦІ

— Да 1960 года наша прадпрыемства павялічыць выпуск аўтамабіляў у 1,6 раза,—расказвае галоўны канструктар Мінскага аўтамабільнага завода Л. В. Косткін. — Гэта будуць у большасці сваёй новыя машыны, якія вызначаюцца павышанымі эксплуатацыйнымі якасцямі і эканамічнасцю.

Пяршынцам аўтазавода ў шостай пяцігодцы з'явіўся лесавозны аўтамабіль маркі „МАЗ-501", серыйны выпуск якога асвоен у першыя месяцы гэтага года. У прыватнасці, „МАЗ-501" мае не толькі заднія, але і пярэднія вядучыя колы, удасканаленую раздатачную каробку і іншыя вузлы. Як паказалі працяглыя вытворчыя выпрабаванні, новая машына выгодна адрозніваецца ад іншых аўтамабіляў падобнага тыпу. Яна паднімае 20 кубічных метраў, г. зн. 15 тон лесу ў бярвеннях даўжынёй у 30 — 35 метраў. Максімальная хуткасць яе 45 кіламетраў у гадзіну, а на цяжкапраходных лясных дарогах з поўнай нагрузкай 15 кіламетраў у гадзіну. Магутны дызельны рухавік забяспечвае высокія эксплуатацыйныя якасці аўтамабіля. Лесавоз лёгка пераадольвае снежныя гурбы і заносы.

Па такому ж прынцыпу, як і лесавоз, пабудаван аўтамабіль грузападымальнасцю ў 4 тоны, які носіць марку „МАЗ-502". Гэтая машына, якая вызначаецца высокай праходнасцю, дапаможа далейшаму асваенню прыродных багаццяў Усходу Савецкага Саюза, асабліва ў тых аддаленых раёнах, дзе пакуль яшчэ няма добрых дарог.

Заканчваецца праектаванне і будзе выпушчан першы ўзор самай вялікай у краіне аўтамашыны. Яе грузападымальнасць — 40—50 тон. Новы самазвал падобны на свайго малодшага брата — 25-тонны аўтамабіль маркі „МАЗ-525", які ўжо зарэкамандаваў сябе лепшым чынам на буйнейшых будоўлях Савецкага Саюза ў гады пятай пяцігодкі. Такія гіганты прынясуць вялікую карысць на работах па здабычы вугалю і руды адкрытым спосабам, а таксама па земляных работах буйных маштабаў. Новая машына здольна замяніць некалькі самазвалаў звычайнай грузападымальнасці. Гэта асабліва важна зараз, калі ў краіне ствараюцца новыя гіганцкія экскаватары, якія маюць коўш ёмістасцю ў некалькі дзесяткаў кубаметраў. Спараная работа новых аўтамабіляў і землярыйных машын павысіць прадукцыйнасць земляных работ.

Мінскі аўтамабільны завод выпусціць таксама ў шостай пяцігодцы многа спецыялізаваных відаў транспарту — прычэпаў і поўпрычэпаў, а таксама цягачоў.

МАГУТНЫЯ ЭКАНАМІЧНЫЯ ТРАКТАРЫ

У пярэдадзень адкрыцця XX з'езду КПСС калектыў Мінскага трактарнага завода завяршыў выраб доследных узораў трох новых мадэляў машын. Усе яны зараз укараняюцца ў масавую вытворчасць.

«Беларусь — МТЗ-5» — так называецца новая мадэль удасканаленага прапашнага трактара ўзору 1956 года. Па сваіх даных яна пераўзыходзіць усе, выпушчаныя раней. На трактары ўстаноўлен дызельны рухавік павышанай магутнасці ў 40, а не ў 36 конскіх сіл. Гэта робіць трактар больш прадукцыйным. Рухавік яго больш эканамічны — ўдзельны расход паліва на конскую сілу ў гадзіну скарочан на 10 грамаў. Удасканалены пусцавы матор аблягчае заводку трактара.

У канструкцыі машыны мадэрнізаван рад вузлоў. На пярэдніх колах трактара павялічаны балоны і ўзмоцнен рулявы прывад. Новаўвядзенні павышаюць надзейнасць агрэгата ў рабоце, павялічваюць яго доўгавечнасць.

У знадворным выглядзе новага трактара ёсць адна істотная асаблівасць. Па баках яго на пярэдняй поўраме побач з маторам умацаваны два цыліндры. Гэта — новая гідраўлічная сістэма для падвескі сельскагаспадарчых прылад. Трактар з такім механізмам можа працаваць у комплексе адразу з трыма агрэгатамі — двума па баках і адным ззаду. Кіраванне культыватарамі, акучнікамі і іншымі навеснымі прыладамі ажыццяўляецца як адначасова, так і паасобку простым пераключэннем рычагоў, размешчаных каля руля.

Трэба дадаць, што новая машына значна лягчэй, чым выпускаўшыяся раней. Канструктары дабіліся зніжэння яе вагі амаль на поўтоны.

Для лясной прамысловасці прызначаны два новыя тыпы тралёвачных трактараў. На базе шырока вядомай лесанарыхтоўшчыкам машыны «КТ-12», створан новы тралёвачны трактар «ТДТ—40». Яго прадукцыйнасць прыкладна ў паўтара раза вышэй. Ён аснашчан не газагенератарным, а дызельным рухавіком. У машыне ажыццёўлен рад канструктыўных новаўвядзенняў, якія аблягчаюць павароты і павышаюць праходнасць. Гэта робіць трактар высокаманеўраным і дае магчымасць паспяхова эксплуатаваць яго ў цяжкіх умовах перасечанай мясцовасці.

Каштоўнай якасцю «ТДТ—40» з'яўляецца такое размяшчэнне цэнтра цяжару, якое выключае ў рабоце ўздыбленне трактара, якое назіраецца часам у іншых машын.

Новы трактар можа вывозіць лес як вяршынямі, так і камлямі ўперад. Гэта вельмі важна пры рабоце на лесасеках, якія маюць абмежаваныя пад'езды.

Па такому-ж прынцыпу пабудавана канструкцыя і другой машыны — «ТДТ—60». Гэты трактар мае магутнасць у паўтара раза большую, чым «ТДТ—40» — 60 конскіх сіл. Прадукцыйнасць яго ў 2—3 разы вышэй, чым у трактараў старых марак.

Неабходна дадаць таксама, што ён вызначаецца ўніверсальнасцю — яго можна выкарыстоўваць не толькі на тралёўцы лесу, але і на земляных работах, у лесе, а таксама на іншых участках.

Абедзве машыны аснашчаны ўдасканаленымі прыстасаваннямі для пагрузкі і выгрузкі транспартуемай драўніны. Пагрузачна - разгрузачныя аперацыі дзякуючы гэтаму займаюць усяго некалькі мінут.

Трактар „Беларусь МТЗ-5" Мінскага трактарнага завода.

Вялікія планы ў калектыва завода на шостую пяцігодку. Зараз вядуцца работы па стварэнню ўдасканаленага электратрактара, які, маючы ўсе перавагі мадэлі тыпу «Беларусь», будзе намнога эканамічней дзякуючы выкарыстанню электраэнергіі. Першы доследны ўзор машына падобнага тыпу ўжо праходзіць вытворчыя выпрабаванні. Намечана стварыць таксама новы трактар для лясной прамысловасці, здольны праводзіць побач з тралёўкай, таксама і валку лесу.

Да 1960 года выпуск беларускіх трактараў узрасце ў параўнанні з сучасным момантам у 2,7 раза.

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫЯ МАШЫНЫ.

З ростам добрабыту калгаснікаў, з умацаваннем эканамічнай магутнасці калгасаў усё больш шырокі размах набываюць будаўнічыя работы ў сельгасарцелях.

На дапамогу сельскім будаўнікам прыходзяць новыя навесныя механізмы, прызначаныя для аснашчэння ўніверсальнага трактара «Беларусь». У адным з канструктарскіх бюро, працуючых у Мінску, створан комплекс навесных прыстасаванняў і агрэгатаў, якія дазваляюць поўнасцю механізаваць будаўнічыя і земляныя работы ў сельскай гаспадарцы. Гэта — кіркаўшчык, бульдозер і планіроўшчык. Установка кожнага з іх на трактары не патрабуе пераробак машыны і займае мала часу. Адно прыстасаванне можна хутка замяніць другім, што дае магчымасць выкарыстоўваць адзін і той-жа трактар на многіх работах.

Трактар тыпу «Беларусь», аснашчаны навесным бульдозерам, выконвае за змену работу больш 25 землякопаў. Яшчэ большы эфект дае ўжыванне планіроўшчыка. За гадзіну такі агрэгат праводзіць нівеліроўку паверхні зямлі на плошчы ў 9 тыс. квадратных метраў. Раней для гэтага запатрабавалася-б напружаная праца некалькіх дзесяткаў рабочых на працягу цэлага дня.

Для работ на пасадках садоў, установкі слупоў і свай прызначан навесны бур з канатна - гідраўлічным пада мальнікам. Менш чым за мінуту гэты агрэгат выкопвае ямы глыбінёй у метр і дыяметрам да 40 сантыметраў. Буравы механізм у гэтай машыне можа быць заменен прыстасаваннем, падобным на вілы і тады трактар нібы ператвараецца ў аўтапагрузчык грузападымальнасцю да 600 кілаграмаў.

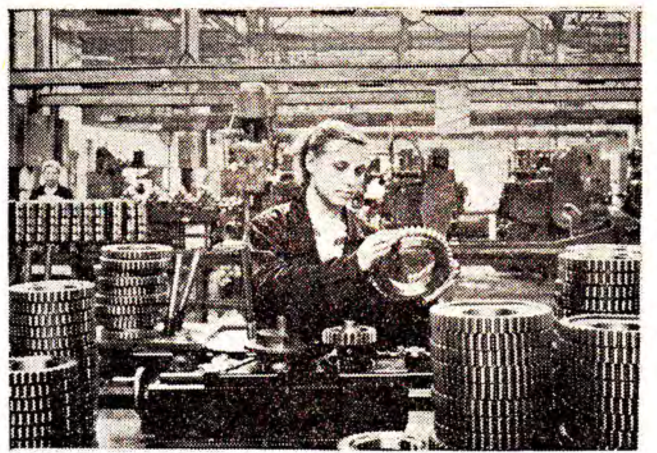
Створана таксама некалькі тыпаў іншага навеснага абсталявання. Гэта — касілка, пагрузчык з каўшом і кранам, і інш.

Выпуск мадэрнізаваных сіласаўборачных камбайнаў асвойвае зараз Гомельскі завод сельскагаспадарчага машынабудавання. Новыя машыны здольны праводзіць не толькі здрабненне сіласу, але і аддзяляць ад сцяблоў пачаткі кукурузы. Улічваючы далейшае расшырэнне пасяўных плошчаў пад гэтай важнай культурай, нельга не адзначыць, што аснашчэнне сельскай гаспадаркі такімі машынамі прынясе калгаснікам велізарнае аблягчэнне працы.

У шостай пяцігодцы «Гомсельмаш» ператворыцца ў адно з буйнейшых прадпрыемстваў Савецкага Саюза па вытворчасці сельскагаспадарчай тэхнікі. Выпуск прадукцыі завода да 1960 года ўзрасце амаль утрая. Акрамя сіласаўборачных камбайнаў, на вытворчасці якіх спецыялізуецца прадпрыемства, тут будуць вырабляцца высокапрадукцыйныя ільнотрапальныя машыны.

Пры заводзе створана спецыяльнае канструктарскае бюро, занятае праектаваннем навейшай тэхнікі для сельскай гаспадаркі. Яго работнікі ствараюць зараз, у прыватнасці, комплекс агрэгатаў для механізацыі працы на жывёлагадоўчых фермах. Гэтыя новыя машыны і механізмы намечана выпускаць у шостай пяцігодцы ў вялікай колькасці на многіх прадпрыемствах Савецкага Саюза.

Значна павялічыцца ў шостай пяцігодцы вытворчасць сельскагаспадарчых машын, якія ўжо заваявалі шырокую вядомасць у працаўнікоў калгасных і соўгасных палёў — канавакапальнікаў, кустарэзаў, машын для апрацоўкі зерня і іншай тэхнікі, для чаго расшыраюцца магутнасці дзеючых прадпрыемстваў.

Механічны цэх Мінскага завода трактарных запасовых частак. Кантралёр Фацеева Л. С. правярае дэталь ад трактара ДТ-54 перад адпраўкай у тэрмічны цэх.

Па шостаму пяцігадоваму плану прадугледжана пачаць будаўніцтва завода сельскагаспадарчага машынабудавання ў Віцебску. Акрамя таго, у Мінску ўжо завяршаецца збудаванне аднаго з самых вялікіх у Савецкім Саюзе заводаў па вытворчасці запасных частак да трактараў. Прадукцыя першай чаргі новага прадпрыемства ўжо адгружана спажыўцам.

Новыя заводы сельскагаспадарчага машынабудавання, як і дзеючыя прадпрыемствы, атрымаюць у шостай пяцігодцы многа ўдасканаленых станкоў, якія дазваляюць рэзка павысіць прадукцыйнасць працы. Паказальна, што на Мінскім заводзе запасных частак будзе занята, прыкладна, на адну трэць менш рабочых, чым на прадпрыемствах такой жа магутнасці, якія дзейнічаюць у сучасны момант.

УНІКАЛЬНЫЯ І АГРЭГАТНЫЯ СТАНКІ, АЎТАМАТЫЧНЫЯ ЛІНІІ.

Дырэктывамі XX з'езду КПСС па шостаму пяцігадоваму плану ў Беларусі прадугледжана ў два разы павялічыць выпуск металарэжучых станкоў.

На адной з ускраін Мінска пачалося будаўніцтва новага завода — аўтаматычных ліній і агрэгатных станкоў. Хуткімі тэмпамі ўзводзяцца вытворчыя корпусы, побач расце жылы пасёлак для рабочых. Калектыў гэтай новабудоўлі вырашыў здаць пад мантаж абсталявання цэхі першай чаргі завода ўжо ў гэтым годзе.

Зараз у Беларусі працуюць сем буйных станкабудаўнічых прадпрыемстваў, якія паспяхова забяспечваюць прамысловасць краіны высокапрадукцыйнымі станкамі.

Чым-жа характэрная шостая пяцігодка для гэтых заводаў?

Буйным індустрыяльным прадпрыемствам з кожным годам патрабуюцца ўсё больш удасканаленыя станкі, здольныя апрацоўваць дэталі вялікіх размераў. Такія станкі вырабляе Мінскі завод імя Варашылава.

Вось узор навейшага агрэгата. Перад намі ўнікальны кромкастругальны станок. Вага яго — 340 тон. Ён прызначан для апрацоўкі краёў вялікіх стальных лістоў і з'яўляецца асноўнай часткай паточнай лініі па вытворчасці зварных металічных труб даўжынёй у 12 метраў. Агрэгат замяняе 40-60 універсальных станкоў агульнай вагой больш двух тысяч тон. Для таго, каб размясціць іх запатрабаваўся б цэх даўжынёй каля кілометра, а на абслугоўванні гэтых агрэгатаў у дзве змены павінны былі-б працаваць 30 чалавек. Даўжыня новага станка ўсяго толькі 50 метраў, а абслугоўваюць яго 4 рабочыя ў змену. За гадзіну новы станок апрацоўвае да пяцідзесяці стальных лістоў вагой у дзве з палавінай тоны кожны. Усе працэсы кіравання агрэгатам поўнасцю аўтаматызаваны.

Побач — другі агрэгат падобнага тыпу. Яго абслугоўваюць усяго толькі двое рабочых, а для таго, каб выканаць праводзімыя ім працэсы на звычайных станках, запатрабавалася б некалькі дзесяткаў рабочых.

Агрэгатныя станкі, якія вызначаюцца сваёй высокай прадукцыйнасцю, будуць выпускаць у шостай пяцігодцы таксама Мінскі завод імя Кірава, віцебскія заводы імя Кірава і імя Комінтэрна. Для ўсёй новай прадукцыі характэрна высокая ступень аўтаматызацыі. На Віцебскім заводзе імя Кірава, напрыклад, закончыліся выпрабаванні новага станка, прызначанага для аўтамабільнай прамысловасці. Ён аснашчан кнопачным аўтаматычным кіраваннем.

Тралёвачны трактар ТДТ-40 — Мінскага трактарнага завода.

Ужо ў гэтым годзе на прадпрыемствах Беларусі намечана асвоіць вытворчасць звыш 120 відаў новых станкоў.

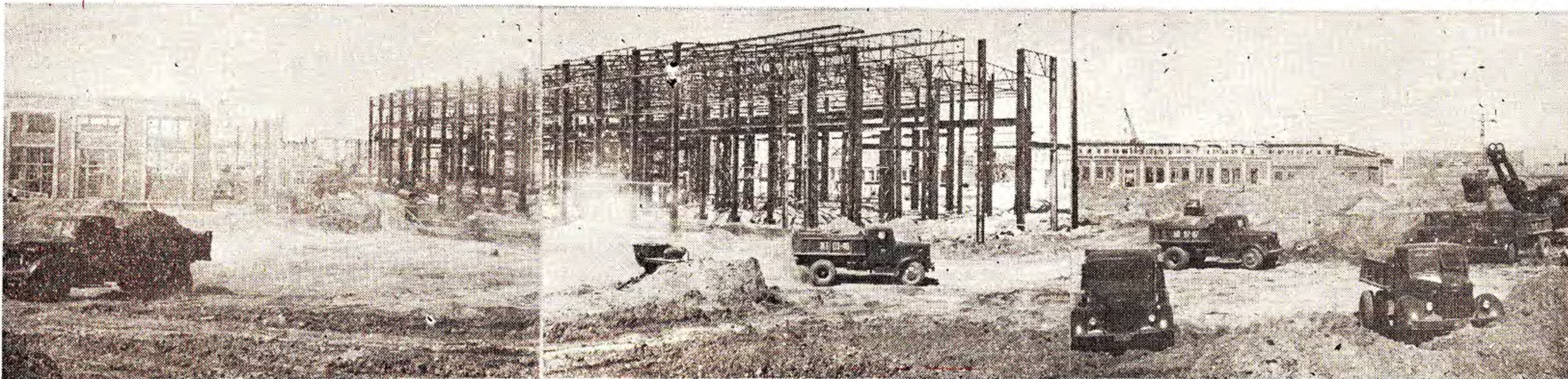
*

Велізарныя задачы стаяць перад беларускімі стваральнікамі новай тэхнікі ў шостай пяцігодцы, і калектывы прадпрыемстваў уключыліся ў барацьбу за іх ажыццяўленне. На ўсіх заводах рабочыя, майстры і інжынеры ўкараняюць навейшую тэхніку, удасканальваюць тэхналогію. Будуюцца новыя канвееры, механізуюцца вытворчыя працэсы.

Актыўна ўдзельнічае ў агульнай справе тэхнічнага прагрэсу творчая думка рацыяналізатараў і вынаходнікаў. Дастаткова сказаць, што толькі на аўтамабільным заводзе ў Мінску за першыя тры месяцы новага года шостай пяцігодкі пададзена звыш тысячы розных прапаноў, накіраваных на ўдасканальванне вытворчасці.

Самаадданая праца маладога атрада беларускіх машынабудаўнікоў — залог паспяховага выканання і перавыканання заданняў шостай пяцігодкі.

І. ЗЕНОВІЧ

Панарама будаўніцтва Мінскага завода аўтаматычных ліній.

Плён нясем, плён - з усіх старон

Некалі ва ўсёй Славяншчыне не было такой працы, якая выклікала б толькі радасці, што жніво. І гэта зусім зразумела. Шчасліва зжатае збожжа з'яўляецца гарантыяй быту і заможнага жыцця на працягу цэлага года. І хоць жніво ў той час, лічылася самай цяжкай і стамляючай работай, то аднак пачыналася ахвотна і заканчвалася радасна і ўрачыста.

Хоць абрад заканчэння жніва, званы, дажынкамі, амаль такі самы ва ўсёй Славяншчыне, то аднак мала дзе праз цэлыя стагоддзі перабываў ён нязменна, і рэдка хто так урачыста святкаваў дажынкі, як беларусы. Зрэшты не толькі адны дажынкі але і наогул усё жніво, заўжды мела прыгожы і ўрачысты характар.

Ужо нават першы дзень жніва з'яўляецца ў пэўным сэнсе невялікім святам і завецца, — з а ж ы н к а м і. У той дзень жнеі ўрачыста прыносілі ў хату першыя зжатыя ў полі снапкі збажжыны. Гэты дзень, як пачата жніва, гаспадар адзначаў урачыстым пачастункам Прыходзячых на поле старэйшых гаспадароў жнеі ўрачыста віншавалі з распачаццём работ і апяразвалі іх перавясламі, якімі вяжацца снапы Найболей працавітых дзяўчат акружвана ўсеагульнай пашанай бачачы ў іх асобе добрых будучых жонак і гаспадынь.

Дзяўчына якая вылучалася ў час жніва сваёй працавітасцю, звалася, — п а ч ы н а л ь н і ц а й, а другая пасля яе, — п а м а г а л ь н і ц а й. Гэтыя званні не толькі справа гонару але і „адзека" на хуткае замужжа. Таму зусім не дзіўнае, што дзяўчаты ўсімі сіламі стараліся заслужыць на гэтакае званне А ўся праца адбывалася бадзёра і ў вясёлым настроі. Дзяўчаты і хлопцы стараліся сябе ўзаемна заахвочваць да як найлепшай працы, прыпяваючы і прымаўляючы. Склад лі розныя песні і прыпеўкі прызначаныя на дажынкі.

Жніво падыходзіць да канца Набліжаюцца дажынкі. Некалі жнеі пакідалі на полі кавалачак нязжатага збожжа (аб паверхні 1-2 квадратовых метраў) для бажка ўраджаяў — Ж ы ц е н я. У пазнейшым часе гаварылі, што робіцца гэта для С п а с а. Яшчэ і цяпер пакідаецца на полі некалькі кальваў збажжыны „на перапёлку".

З гэтага моманту пачынаецца святкаванне дажынак. У сярэдзіну пакінутых кальваў устаўляецца невялікі кіёчак да якога ўрачыста прывязваецца пакінутыя кальвы жыта. Пад спевы жней гэтыя збажынкі ўпрыгожваецца кветкамі, ягадамі каліны або рабіны і стужкамі На зямлю, пад перапёлку кладуць пляскаты камень — „стол", а на рунь кладуць кавалачак хлеба, часам крыху солі і грашачок, як сімвал чалавечых патрэб і залатак на будучы год.

Адначасна поле наўкол „перапёлкі" дакладна ачышчаецца з пустазелля, нават і з пожні, што мела быць сімвалам, каб у будучым годзе збожжа радзіла без пустазелля і ўсялякіх шкоднікаў. Як звычай, „перапёлку" упрыгожвала пачынальніца, на падляшскай Беларусі званая, — п а с т а т н і ц а й. Усё гэта робіцца пад спевы ў гонар „яснага сокала" і „перапёлкі", якая жыве ў збожжы і сваім свіргатлівым галаском перш заклікае „пушпалоць" („ідзі палоць"), а пасля жніва „няма не", — прыпамінае гаспадару яго абавязкі.

„Не адлятай сівая перапёлачка,
Ужо не пойдзем у тое полячка.
Адчыняйце шырока вароты,
Ужо скончылася ў полі работа.."

Адначасова з апошняга снапа божжа (які калісь цэлы забіралі ў хату) робіцца вянок для пастатніцы — пачынальніцы і пучок збажжыны з роўна абрэзанымі каласамі, званы, — „р а ў н я н к а й". Потым выкрышанымі з вянка і „раўнянкі" зернямі, гаспадар пачынае сяўбу. Пасля ўпрыгожвання „перапёлкі" і „раўнянкі", у некаторых ваколіцах жнеі, якія ўпершыню ў сваім жыцці выйшлі ў поле абворваюць апошнія снапы і „перапёлкі". А колькі пры гэтым жартаў, штучак і смеху. Наогул ва ўсёй Беларусі захаваўся гэты прыгожы, цудоўны звычай „з ы ж ы н а к", які часам называюць (у ваколіцы Беластока) „т л а к о ю".

Вось усе жнеі, якія хутчэй закончылі сваю работу, ішлі дапамагаць суседам, якія па той ці іншай прычыне яшчэ не паспелі своечасова справіцца з работай. Гэты прыгожы звычай ператрываў яшчэ з часоў „вясковай абшчыны", якая некалі з'яўлялася падставай ладу ва ўсіх славянскіх плямён Закончыўшы жніво ўсе жнеі сабіраліся ў гурт і са спевамі ішлі дамоў. На чале жней, са збожжавым вянком на галаве ішла пачынальніца (пастатніца), а побач яе нясучы ў руках раўнянку, ішла памагальніца.

Дажынкавых песень было многа ў якіх узаемна прыпявалі жарты галоўным чынам, у адрас пастатніцы і тых якія найслабей працавалі.

Песні і прыпеўкі пераважна пачыналіся ад звычайнай дажынкавай песні:

Адчыняйце-ж нам новы вароты
Нясем вяночак з самага злота.
Плён нясем, плён
З усіх старон!
Як мы здаровы планавалі
За год шчасліва мы дачакалі.
Плён нясем, плён
З усіх старон!
Засцілайце нам сталы і лавы
Бо з поля ідзе госць небывалы.
Плён нясем, плён
З усіх старон!

Перад уваходам на панадворак, жнеі спыняліся і стаялі так доўга пакуль не праспявалі ўсе песні Тады з хлебам, солю і квартай мёду выходзіў да іх гаспадар, частаваў пастатніцу, а тая зноў разам з памагальніцай уручалі яму вянок і раўнянкі.

У той момант пастатніца ўважліва сачыла вачыма навакол бо хлопцы стараліся абліць яе вадою, што сімвалізавала тое, каб дождж пачаў падаць тады калі збожжа так, як вянок і раўнянкі ўжо будзе звезена ў гумно. Абліваліі таксама адзін другога. На Беларусі і ў Беласточчыне спраўляецца падвойныя дажынкі г. зн малыя-жытнія і агульныя-вялікія, так званыя, — а к р у ж н ы я, — пасля звозкі з поля ўсяго збожжа: пшаніцы, аўса, ячменю і грэчкі. Як адныя так і другія заканчваліся смачным пачастункам, спевамі, музыкай і танцамі, якія часта працягваліся аж да раніцы На такія вечарынкі прыходзіла ўся моладзь, а нават і старэйшыя з усёй вёскі Такія дажынкі адбываліся штогод у штораз іншага гаспадара. Такі звычай захаваўся яшчэ з часоў вясковай абшчыны. Асабліва ўрачыстыя дажынкі рабіў той, каму „тлакою" зжалі збожжа У некаторых ваколіцах акружыны і звязаны з імі забавы, адбываліся аж ранняй восенню, пасля сяўбы азімых.

Так беларускі люд праз цэлыя стагоддзі святкаваў і святкуе сваё традыцыйнае жніўнае свята За перыяд паншчыны моцна звульгарызавана гэтую прыгожую старадаўнюю славянскую традыцыю, калі памешчыкі загадвалі на сябе працаваць і звозіць ураджай. Люд у сваіх прыпеўках выразіў пагарду да прыгняатальнікаў. Даволы гэтага захаваліся яшчэ па сённяшні дзень у форме шматлікіх жніўных песень і прыпевак.

ЯКУБ АНТАНЮК.

Замкавая плошча ў Варшаве. Фото — ЦАФ

Успаміны

„Хай ніколі не забуду цябе я,
Ой, Лявоніха, Лявоніха мая!"
(М. Багдановіч)

Летам 1911 г. я пасля сканчэння гімназіі ў Маскве жыў дома, у Слуцку чакаючы восені і выезду, каб прадаўжаць адукацыю.

Аднойчы, праходзячы па галоўнай вуліцы Слуцка я ўгледзіў у некаторых месцах чырвоныя афішы з надпісам: — Беларуская трупа Ігната Буйніцкага выстаўляе:

„На рэвізіі" (з украінскай мовы).

„Скокі" (Лявоніха, Мяцеліца, Юрка і інш.).

Трэба тут сказаць, што я адначасна з апошнімі класамі гімназіі вучыўся і ў тэатральнай студыі ў Маскве. Вельмі зацікавіў мяне гэты амаль, што нікому невядомы беларускі тэатр.

Захапіла мяне „Паўлінка". У нас, у польскай сям'і, былі аднак зусім цвёрдыя беларускія традыцыі — дзядзька маёй маткі — Францішак Багушэвіч (Мацей Бурачок), а мой бацька даволі вядомы маскоўскі доктар, скончыў Слуцкую гімназію і надта ахвотна карыстаўся беларускай мовай, і дэкламаваў урыўкі з „Тараса на Парнасе", „Дудкі беларускай" і з іншых, не заўсёды „легальных" твораў тагачасных беларускіх пісьменнікаў.

Калі-ж я ўбачыў беларускі фальклор, з яго кранаючай душу паэзіяй, рытмікай і яркасцю — не вытрымаў і пайшоў „за кулісы" — знаёміцца.

Дзядзька Буйніцкі, яго-ныя дзве дачкі, зяць і яшчэ некалькі людзей — гэта быў творчы калектыў Калі я выразіў радасць, што маю магчымасць бачыць гэткі мастацкі беларускі спектакль — Буйніцкі хітра маргнуў вокам і пад яго буйным (надта прыгожым) вусам пабегла ўсмешка.

— А ведаеце, што, — сказаў ён — вы цяпер маеце супачынак, едзце з намі ў „гастрольную паездку" (так гэта тады называлі). Мы праедзем Капыль, Клецк, Цімкавічы, Лякавічы, Клясвіж, Баранавічы і скончым працу ў Мінску.

Я пачаў адмаўляцца — мову ведаю дрэнна, да скокаў не маю ніякай таленавітасці, хачу крыху падвучыцца і г. д.

Дзядзька Ігнат не слухаў ніякіх рэзонаў.

— Хадзем з намі вячэраць, а заўтра раніцай фурманкамі ў Капыль.

Была ў гэтага разумнага чалавека такая перавага ў голасе, што мне заставалася толькі адно: — даць згоду.

Назаўтра, на двух фурманках мы выехалі ў Капыль, а на афішы „ахрысцілі" мяне— „А. Забель".

І пачалося чароўнае, нічым ніколі незацёртае ў памяці праз усе дарогі доўгага жыцця, падарожжа — вандроўка па глухіх кутках дакастрычніцкай Беларусі.

„Паўлінка", пазней „Пашыліся ў дурні", „На рэвізіі" — убогі быў рэпертуар пачаткаў беларускага прафесіянальнага тэатра. Аднак, як многа радасці, глыбокай захопленасці бачылі мы ў тых, хто прыходзіў слухаць беларускае жывое слова.

Палітычныя абставіны нашага падарожжа былі даволі цяжкія і шмат чаго прыйшлося перажыць.

Нязломная вера ў сілу беларускай мовы, у тое, што служыць прыгнечанаму народу — гэта найвышэйшы абавязак — дэвіз працы Ігната Буйніцкага.

З. АБРАМОВІЧ БУРЧАК

(Працяг са стар. 1).

Рыбацкія слёзы

Падыходзяць да хаты, а там па агародзе нейкі незнаёмы чагосьці шукае ў бульбе.

— Каб цябе праннцы!... — залаяўся дзядзька Мікола. Акцызніка чорт саслаў.

— Дасць штраф за „самасей" — прашаптаў бацька.

— Вось каго я бачу — ўсміхаўся акцызнік. Дзень добры, пану Савіцкаму Не ведаў я — гаварыў усё ўсміхаючыся акцызнік, — што пан Савіцкі тытуняводчую плантацыю развёў, канкурэнцыя з польскім манаполем Давядзецца ўзнагародзіць за кожную каліўку „мультана" па залатоўцы. Налічыў іх я пяцьдзесят Якраз „поў гураля".

З ганка выскачыла на двор Пятруковая маці. Дабегла да акцызніка.

— Пане, не губіце нас. адкуль маем узяць гэтульскі грошай, дам пеўня — прасіла маці Не дапамагло.

— Ідзі Наста гатаваць абед, ідзі, ідзі, — лёгка падштурхнуў дзядзька маці А сам выняў партманет.

На выцягнуту далонь акцызніка пасыпаліся звонкія манеты.

— Бяры без квіта — звярнуўся да акцызніка дзядзька

Акцызнік стаў лічыць Скрывіў губы, як пасля стопкі палыну.

— Што-ж, мала — іранічна прамовіў — на роўны лік трэба было-б дабавіць яшчэ з дваццаць грошы.

Пятрук усё чуў, ды не ведаў у чым тут справа Яму здалося, што рэч ідзе пра яго гасцінец. Манета пачала паліць далонь. Падбег да акцызніка:

— На пан, вось дваццаць грошы — бяры калі табе мала. І аддаў гасцінец, а сам уцёк дзе яго вочы панеслі Прылёг на зямлі і заплакаў, заплакаў не прымераючы як малыш, або як баба, горкімі і гарачымі слязмі.

Ішоў за годам год. Той-сёй у сяле ўжо пакінуў гэты свет, нехта там ажаніўся, у многіх валасы пасівелі, а ў некаторых і цалкам высыпаліся Равеснікі Пятрука і ён сам выраслі, як дубчакі. Людзі змяніліся, толькі жыццё застыла на месцы. Не было канца бядзе, не было канца галечы. Толькі Нарач адвечна так сама шумела. І ўсё ласкава карміла сялян.

Праўда, нямнога змен дайшло да возера Кожнае лета былі арганізаваны „гарцэрскія" лагеры. Усё болей з'яўлялася на вадзе ветразі.

Прыглядаўся гэтым гасцям Пятрук. Сталі яму падабацца іх зялёныя мундзіры.

„Гарцэры" падыходзілі да рыбакоў — пачыналася гутарка паміж імі. Фатаграфавалі Пятрука на яго душагубцы. Але размова не была лёгкай. Смяяліся малышы з Пятруковай простай мовы Адзін спытаў яго:

— Што ты рыбак, у Польшчы жывеш і да гэтага часу не навучыўся людскім языком гаварыць?! А можа ты не паляк — якой нацыі?

Пятрук задумаўся, забыў што ёсць у яго язык, не ведаў сам, што адказаць „Гарцэр" не даваў спакою, — „ну хто ты, хто ты"? — усё дапытваўся.

— Я, я .. — я —прамармытаў Пятрук — я — тутэйшы.

Усе засмяяліся, засмяяўся і Пятрук сам не ведаючы з чаго

Набліжаўся тэрмін вайсковай службы. Пятрук усё не знаходзіў адказу на хвалюючае яго пытанне: — хто ён такі? Калі б быў іншай веры, калі-б не быў католікам усё было-б простым, — ясным Але тут цалкам нешта іншае — вера „польская", а размаўляць па польску трудна. Касцёлка Пятрук баяўся

Усё там ксёндз грымеў пра нейкіх то бальшэвікоў. Пятрук ужо пры сваім розуме прыраўноўваў іх да акцызнікаў, якіх так многа вакол, і якіх усе баяліся, як агню. Праўда, што і галоўка Пятрука хоць стала вялікай, але з развіццём яшчэ было дрэнна.

— Паслужыш з годзікаў два, навучаць цябе ўсяго — маўляў дзядзька, у якога паняцці былі такія, што ўся мудрасць ёсць заклята ва ўнтэрафіцэрскім мундзіры

Так Пятрук з нецярплівасцю і чакаў позвы.

Задзьмуў віхар. Пацягнуў ён Пятрука і іншых на страшэнную барацьбу. Абараняў Пятрук сваёй нялікай мужыцкай сілай Варшаву. Нямнога ўсё-ж такі ён дапамог.

Ішоў Пятрук у няволю, ішоў падпіраючы польскіх мужыкоў пад рукі і ідучы з імі, заплакаў горка.

Ці давядзецца яшчэ пабачыць яму Нарач? Ці давядзецца яму сказаць у сяле, што панская сіла была добра паганяць мужыкоў, і ўціскаць іх, і... больш нічога.

Пасля вайны лёс закінуў Пятрука над Віслянскі заліў. Знайшоў ён тут лодку і пачаў рыбачыць У „спулдзельні" блага яму не было Па немцах засталіся не даўбанкі-душагубкі, а мацоўныя лодкі.

Дамы з каменя — таксама спадабаліся Пятруку Пачаў ён тут абжывацца, мацнець А калі прыжмурваў вочы здавалася яму, што ён бачыць Нарач. І тут прастор неабдымны, і тут пахнуць сасною берагі

Ажаніўся дачакаўся дзяцей, і заработак добры, і людзей са сваіх старон сабралася больш

Чуткі дайшлі, што з роднага сяла нічога не засталося. Згарэла ўсё, — ледзь хто з жыхароў пражыў вайну ў лясах. Не прыходзілі адказы на лісты Упарты Пятрук усё такі пісаў і ўрэшце дачакаўся дзядзькавых слоў.

« Сынок мой — пісаў Мікола Было цяжка, ну ўсё ж такі вайну пражылі Ловім цяпер у калгасе Мы пабудавалі новую хату — бацька і маці сумуюць па табе »

Не стрымаў Пятрук — паехаў не так даўно ў госці на радзіму, паехаў пабачыць не толькі сваякоў, але і ўсіх другіх, а галоўнае пабачыць калгасы

Як яго там прынялі не хоціць месца апісаць На прывітанне вяртаючагася з БССР Пятрука зышлося многа жыхароў Фрамборка

Усе дапамагалі нясці яму цяжкія куфэркі.

— А ну як там? — пасыпаліся запытанні Пятрук не адказваў, ды і не трэба было.

Глядзяць суседзі і дзівуюцца Пятрук прывёз дзядзькавы гасцінцы: — радыёпрыёмнік «Мінск», швейную машыну, ручны гадзіннік, фотаапарат, будзільнік і бог яго ведае чаго там яшчэ.

— Матацыкл едзе за мною ў багажніку — сказаў ён.

— Ні ў Амерыку ты заехаў? — здзівіліся суседзі.

— А, як там Нарач?

— Нарач?.. Нарач, як шумела, так і шуміць, толькі інакш — весялей — адказаў Пятрук і ў вачах яго паказаліся слёзы У яго, здаравеннага рыбака — слёзы, як у малыша, ці ў бабы.

А. ЛАШУК

На прышкольным участку

— Многа ў школе ёсць званкоў? — Дык вядома — адкажаце — толькі адзін. А мне заўсёды здавалася, што... два. Вось падумайце толькі самі. Гэты сам званок, на перапынак — то ён многа жывей, паўней і радасней звоніць, чым на лекцыю. Быццам існуе тут нейкая таямніца заклятая ў бронзавым яго сэрцы.

І вось такі званок «ад перапынку», цэлай каскадай серабрыстых гукаў, якія выляцелі далёка за горад, на зялёныя палі і лясы — апошні раз вывабіў дзяцей са школы.

І, як гэтыя гукі, разляцеліся яны ў палі і лясы па сілу, радасць і сонца, каб вярнуцца тут зноў праз два месяцы з новымі сіламі да далейшай працы.

Я моцна здзівіўся, што на прышкольным участку школы № 3 у Беластоку застаў некалькіх вучняў.

Я ведаў, што гэты прышкольны ўчастак мае ўжо сваю слаўную традыцыю і з-асабліва ў мінулым годзе цешыўся вялікімі дасягненчямі. Там былі амаль усе збожжавыя, тэхнічныя, лякарскія і аздобныя расліны. Там можна было бачыць — абісінскую капусту, рэдзьку, алейную сою, сорго. Там прывівалі памідоры на бульбе, скрыжоўвалі кавуны з гарбузамі і г. д.

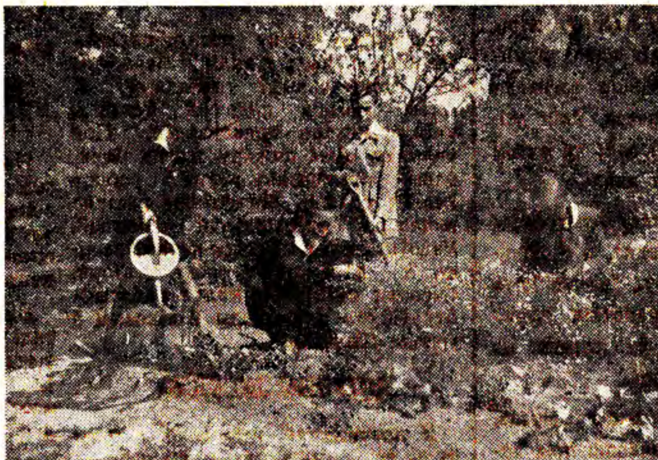
Я моцна здзівіўся, што цяпер гэтага ўсяго не бачыў. І вось тут вучні: Анна Паплаўская, Данута Кульгавік, Анатоль Пракопчык і Юрка Галко — усе з VI класа «б» расказваюць, што ў гэтым годзе іх школа прыступіла да міжшкольнага конкурсу па апрацоўцы лякарскіх раслін, а асабліва рамонку.

— І вось бачыце, — гаворыць Юрка — на гэтай палосцы пасеялі мы рамонак увосень. Тады ён яравізаваўся, снег даў яму шмат вільгаці і таму ён моцна розніцца ад рамонку пасеянага вясной.

Праўда — на другой палосцы толькі дзе-ні-дзе відаць па некалькі раслінак, а на першай буйна разрастаюцца.

Прыроду трэба вывучаць. Славуты дэвіз пераўтваральніка прыроды Мічурына: — «Мы не можам чакаць літасцей ад прыроды, узяць іх у яе — наша задача» — стаўся дэвізам маладых яго паслядоўнікаў са школы № 3.

Яны не толькі ўсе на выдатна вывучалі біялогію Яны пашыралі свае веды, а таксама арганізавалі даклады ілюстраваныя дыяпазітывамі.

На здымку: Анатоль Пракопчык, Анна Паплаўская, Юрка Галко і Данута Кульгавік — вучні 6-га класа «б» школы № 3 у Беластоку ў час заняткаў на прышкольным участку.
(Фота аўтара)

Мелі нават з гэтага невялікі даход, які выкарысталі на ўкамплектаванне біялагічнага кабінета, акварыума, тэрарыума, на пакупку шматлікіх гатункаў кветак і іншых раслін.

Гэта можна назваць іх кветкавымі спаборніцтвамі Вучні, як толькі ўбачылі ў вітрыне кветкавага магазіна новы экземпляр — зараз яго сабе куплялі.

На працягу не толькі школьнага года, але падчас канікул, пад кіраўніцтвам настаўніцы Елены Клепацкай, вучні робяць шматлікія наглядныя дапаможнікі па біялогіі, як гербары і калекцыі раслін, пладоў, збожжавых культур, якія потым выкарыстоўваюцца на лекцыях біялогіі.

Заняткі ў «зялёнай лабараторыі» (як называюць прышкольны ўчастак), так зацікаўляюць вучняў, што многа з іх, як: Варвара Вітэк, Ірына Хітрушка, Тамара Саламянка, Аліна Кручынская Чэслава Клімчук і іншыя пасля заканчэння сямігодкі паступілі на сельскагаспадарчую школу ў Дайлідах.

Быў гандлёвы дзень. Шматлікія натоўпы праязджаючых сялян затрымліваліся зацікаўленыя ля прышкольнага ўчастка.

— Бачыце — казаў адзін — што яны тут у горадзе на малым кавалку зрабілі? А пры нашай школе такі шмат зямлі марнуецца бескарысна...

І гэтая яго гутарка падала мне думку напісаць аб тым, што не ва ўсіх школах, а асабліва на вёсцы, прышкольныя ўчасткі служаць той мэце, для якой яны школе прызначаны.

Трэба каб прышкольны ўчастак, як доследную работу, паставіць на службу сельгаскааператыва ці аднаасобніцкай сельскай гаспадаркі, а яго доследы — ўкараніць у сельскагаспадарчую вытворчасць. Нажаль здараюцца і такія выпадкі, што загадчыкі школ глядзяць на прышкольны ўчастак, як на сваю ўласнасць, і цяпер на жнівеньскіх настаўніцкіх канферэнцыях трэба гэта абмеркаваць, а ўвосень калі зноў зазвоніць школьны званок (той, на лекцыю), падрыхтаваць зямлю да веснавой сяўбы.

Трэба каб усе прышкольныя ўчасткі сталі вучэбнымі ўчасткамі мічурынскай біялогіі і ўплывовымі сродкамі ў ажыццяўленні політэхнічнага навучання, пераўтвараючы яго ў лабараторыю сельскагаспадарчай вытворчасці.

Трэба дапамагчы і падказаць вучням, калі яны з творчым агеньчыкам цягнуцца да сельскагаспадарчых работ у «зялёнай лабараторыі».

І. РЫБІНСКІ.

Андрэй Сошка

* * *

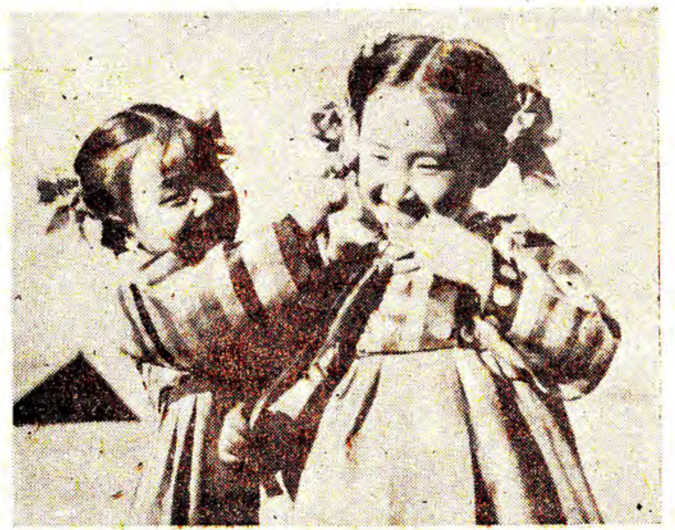
Зварухнулася, разшумелася,
Вёска калектыўная.
Жытка ў полі ўжо даспела,
Йдзе работа жніўная.

Умее добра весці трактар
Ніна, юная жняя.
Людзі йдуць шырокім трактам
На бязмежныя паля.

Ой ты поле, наша поле,
Залатыя каласы!
Ой ты доля, ясна доля,
Маладыя галасы.

Неба роднае блакітам
Нашу землю весяліць.
Разхвалёванае жыта
Людзі вяжуць у снапы.

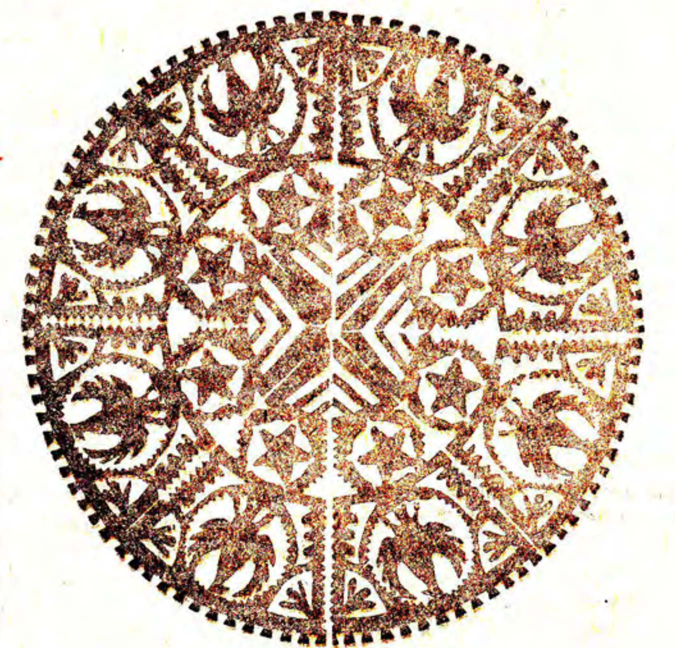
Ой ты доля, ясна доля,
Ой зямля народная
Загучэла звонка ў полі
Песня хлебародная.

Дзеці братэрскай Карэі. Фота — ЦАФ

З конкурсу збіральнікаў народнай творчасці

На абʼяўлены ў 4 нумары «Нівы» з 25 сакавіка г. г. конкурс збіральнікаў народнай творчасці даслана ўжо вялікую колькасць песняў, баек, апавяданняў, прымавак і іншых відаў беларускага фальклора. Усе гэтыя матэрыялы рэдакцыя апрацоўвае і падрыхтоўвае ў друк. Нядаўна рэдакцыя атрымала ад нашага чытача Сымона Чарнякевіча з в. Макаўка, Гайнаўскі павет, цікавыя народныя выразкі, з якіх адну ніжэй змяшчаем.

Такімі выразкамі народныя мастакі вёскі Макаўка ўпрыгожваюць сцены пакояў у сваіх хатах, а некаторыя варыянты гэткіх выразак выкарыстоўваюцца да самаробных сурвэтак, макатак і інш. Прыпамінаем нашым чытачам, што конкурс збіральнікаў народнай творчасці закончыцца з 1 кастрычніка г. г.

Усіх збіральнікаў просім і ў далейшым дасылаць сабраныя матэрыялы ў рэдакцыю.

Г. Матэйчык

Грамада

Калі буржуазныя ўладары Польшчы адчулі сябе мацней, абʼявілі пры дапамозе паліцыі і цэлага штаба шпікоў — правакатараў адкрытую барацьбу супроць усіх прагрэсіўных грамадскіх і гаспадарчых арганізацый. Вастрыё барацьбы накіравана галоўным чынам, супроць КПП і яе секцый — КПЗБ і КПЗУ. А каб гэтая барацьба дала пэўныя вынікі, буржуазныя ўладары імкнуліся ліквідаваць усе легальныя прагрэсіўныя арганізацыі.

На тэрыторыі Беласточчыны і ўсёй Заходняй Беларусі асабліва заўзяліся на Беларускую работніцка - сялянскую Грамаду (БР-СГ). Зрэшты, Грамада была атакавана не толькі таму, што зʼяўлялася яна арганізацыяй беларускай, але ў першую чаргу таму, што рэпрэзентавала прагрэсіўныя сілы беларускай вёскі. Аб гэтым сведчыць хаця-б той факт, што адначасова атакавана і прагрэсіўную арганізацыю польскіх сялян — Незалежную Сялянскую Партыю (НПХ).

Атака на Грамаду асабліва ўзмоцнілася ў другую палавіну 1926 г. зараз, пасля майскага фашысцкага перавароту Пілсудскага. Зрэшты нічога ў гэтым няма дзіўнага — наколькі да майскага перавароту буржуазія ў крайнім выпадку прыкідвалася, што дзейнічае згодна з канстытуцыяй, бо яшчэ не чулася занадта моцнай, то пасля майскага перавароту распачала ўжываць нічым не маскіраваныя фашысцкія формы ўпраўлення.

Пачалося з друку. Буржуазныя газеты на чале з віленскім «Словам» з канца мая 1926 г. распачалі сістэматычна атакаваць Грамаду абвінавачваючы яе членаў у падрыхтоўцы ўзброенага перавароту.

Урэшце ў лістападзе таго-ж года эндэцыя выступіла ў сейме з прапановай ліквідаваць Грамаду.

Адміністрацыйныя ўлады, старасты, войты, паліцыя выслужваючыся сваім фашысцкім давернікам пачалі сачыць за кожным, хто толькі быў падазроны ў прыналежнасці да Грамады або хоць сімпатызаваў з яе праграмай. Кожны, хто ўступаў сваю кватэру на сходы Грамады, ставіўся пад небяспеку грашовай кары, арышту або пабою праз насыланых паліцыяй наймітаў. За кожную найменшую дробязь на старшынь гурткоў паліцыя накладала грашовыя кары: то за «брудны» панадворак, то за няўвязанага сабаку і г. д. А калі хто не мог або не хацеў плаціць кары, тады арыштоўвалі такога гаспадара. Такім чынам зруйнавана тысячы беларускіх сялян.

Побач адміністрацыйных рэпрэсій, паліцыя груба разганяла вечы, неаднаразова ўжываючы зброю. Толькі ў верасні 1926 г. на Беласточчыне паліцыя зрабіла напад на звыш 2.000 сялян, сабраўшыхся на вечы ў Крынках, а праз два дні, на звыш тысячу сялян у Алекшычах. Пры гэтым моцна пабіта многіх удзельнікаў гэтых вечаў.

Метады паліцыі аднак не аказалі спадзяванага ўплыву на сялянскія масы. Сяляне не спалохаліся і не адыйшлі ад сваёй арганізацыі — наадварот, безупынна ўзрастаў лік гурткоў.

Калі напрыклад у ліпені 1926 г. Грамада налічвала каля 18 тысяч членаў, то ў выніку паліцэйскіх рэпрэсій, у верасні налічвалася іх ужо каля 34.000, а ў студзені 1927 г. Грамада налічвала амаль сто тысяч членаў згуртаваных у 200 гуртках.

Грамада няўхільна расла і змагалася за беларускую школу, палітычную свабоду, амністыю для палітзняволеных і г. д. У той час паліцыя па загаду цэнтральных улад, вырашыла справакаваць узброенае выступленне членаў Грамады, каб мець падставу ліквідаваць яе. Ужывалі розныя спосабы. Напрыклад у снежні 1926 г. вызвалена з турмы былога комуніста з Белавежы, Міхася Гурына, якога перакупілі і зрабілі правакатарам. Са сваімі правакатарскімі планамі звяртаўся ён амаль да ўсіх дзеячоў Грамады, каб выклікаць сярод беларусаў узброеныя хваляванні.

Падчас паветовага зʼезду Грамады ў Старабярозаве ля Гайнаўкі, адбылося буйнае сутыкненне паміж паліцыяй і дэлегатамі. Спачатку зʼезд меў адбыцца ў Бельску, але калі ў страху перад паліцыяй ніхто ў Бельску не хацеў уступіць залы на зʼезд, арганізатары вырашылі склікаць зʼезд у вёску Старабярозава. Зʼезд меўся адбыцца пад «голым небам».

Паліцыя ўсімі сіламі старалася перашкодзіць у адбыцці зʼезду. На два дні да зʼезду, арыштавана аднаго з галоўных арганізатараў, Карпа Купталя з Орлі. Аднак гэта не дэзарганізавала работы — ў акрэсленым тэрміне ў Старабярозава прыбыла звыш 5.000 сялян з усяго павета.

Каля 100 конных паліцаяў рушыла ў атаку на ўдзельнікаў зʼезду, разганяючы іх і бʼючы плазамі

Працяг на стар 7.

Інж. Здзіслаў Ольшэўскі

Ці з Беластока можна ўбачыць Маскву?

Напэўна неаднаразова даводзілася вам чуць такую думку, што ўласнікі тэлепрыёмнікаў (тэлевізараў) могуць карыстаць з тэлеперадач толькі ў гэтакім выпадку, калі тэлевізійны цэнтр знаходзіцца не далей некалькі дзесятак кіламетраў.

Чаму так? Чаму нельга прымаць тэлеперадач на большай адлегласці?

Тэлевізійныя хвалі разыходзяцца ў простай лініі і толькі да лініі гарызонта. Па-за лінію гарызонта тэлевізійныя хвалі праходзяць у вельмі нязначнай ступені.

Хочучы павялічыць радыус (плошча прыёму) тэлевізійнай станцыі, неабходна трэба перадавальную антэну змясціць як-найвышэй па-над зямлёю. Звычайна выкарыстоўваецца ў гэтых мэтах вялікія горы або высокія мачты. Ведаем, што калі станем на нейкім узвышшы — напрыклад, на вяршыне гары, ці на даху высокага будынка, то наш далягляд выдасца вельмі шырокім, знікаючым недзе ў імгле далечыні.

Аднак такім чынам яшчэ не ўдасца нам павялічыць нармальнага радыуса тэлевізійнай станцыі на сотні кіламетраў.

Напрыклад, вельмі лёгка падлічыць і пераканацца, што каб даць мажлівасць прымаць тэлеперадачы на адлегласці 150 км. такую станцыю трэба было-б абсталяваць у антэнны мачт аб вышыні не менш... аднаго кіламетра. Як відаць, гэтакі спосаб цалкам неэканамічны, дарагі і без большых эфектаў.

Хаця, як вядома, у некаторых месцах пабудавана антэнныя мачты нават да 500 м. вышыні і праектуецца пабудову яшчэ вышэйшых, то гэта свайго роду толькі спарадычныя рэкорды, якія не знайшлі шырокага прымянення.

Зрэшты не мае гэта большага сэнсу бо радыус такой станцыі звычайна канчаецца ўсяго на сто і больш кіламетрах.

Нармальна антэнныя мачты аб вышыні 150—300 м. лічыцца поўнасцю эфектыўнымі.

Малы радыус з'яўляецца найбольш сур'ёзным недахопам у сучаснай тэлевізійнай тэхніцы і таму цяпер праводзяцца шматлікія навукова - тэхнічныя даследванні дзеля развязкі гэтай праблемы.

У сучасны момант найбольш практычным спосабам перадачы тэлехваль на большыя адлегласці, з'яўляецца пабудова малых перасыльных тэлестанцый, адпаведна размешчаных у данай частцы краіны.

Дзейнічанне такіх пабудоў заключаецца ў прыёме тэлевізійнай станцыі знаходзячайся ў радыусе данай перасыльнай тэлестанцыі і пасля адпаведнага ўзмацнення, перасыланні гэтых сігналаў наступнай, суседняй перасыльнай тэлестанцыі. Такі спосаб перадачы тэлепраграм з'яўляецца рэальным і нават шырока практыкуецца такая перадача тэлепраграм з адной краіны ў другую, на прасторы некалькі сот і тысяч кіламетраў.

Тэлепраграмы перасылаецца таксама пры дапамозе электрычных кабеляў. Аднак гэтакі спосаб — вельмі дарагі.

Да выпадкаў прыёму па тэлебачанню ў адлегласцях значна большых ад звычайных залічваецца прыёмы тэлепраграм у 100, 200, а неаднаразова і больш кіламетрах ад перадавальнага тэлецэнтра.

Як аказалася, гэтая з'ява абгрунтоўваецца на тым, што невялікая частка энергіі электрамагнітных хваль па прычыне розных фізічных з'яў, пранікае па-за лінію гарызонта і то даволі далёка.

Наколькі падчас нармальнага прыёму ў невялікіх адлегласцях, атмасферныя з'явы не маюць ніякага ўплыву, то ў гэтым выпадку назіраецца нешта супраціўнае: увогуле мажлівасць добрага прыёму на вялікіх адлегласцях у вялікай ступені залежыць менавіта ад стану зямной атмасферы, коратка кажучы — ад надвор'я.

Трэба таксама лічыцца з тым, што якасць прымаемых праграм па тэлебачанню часта далёка недастатковая, а прыём можа здзяйсняцца толькі і выключна пры дапамозе высокачуллівых тэлевізараў.

— Ну добра — скажаце — а, як выглядзіць праўда аб прыёме замежных тэлевізійных станцый адлеглых на 1000 і больш кіламетраў?

Ці на самай справе можна ўбачыць напрыклад Маскоўскую тэлепраграму ў Беластоку?

Ультракароткія хвалі часта чыняць нам нечаканасці дзякуючы якім, прыём вельмі далёкіх тэлевізійных станцый з'яўляецца мажлівым. Як ужо ўспаміналася, гэтага тыпу хвалі ў асноўным не адбіваюцца ад электрызаваных «люстэрак» якія так моцна ўздзейнічваюць напрыклад на кароткія хвалі.

Але, як гэта заўжды бывае — няма правіла без выключнасцей.

Аказваецца, што ў пэўныя поры года і сутак, у верхніх слаях атмасферы ўтвараюцца моцна электрызаваныя пласты паветра, якія могуць адштурхнуць назад, да зямлі нават ультракароткія хвалі.

Выпадкі такога стану атмасферы здараюцца досыць рэдка, а ў большасці ў летнюю пару. Тэлевізійныя хвалі падобна, як і кароткія пераносяць на вялікія адлегласці не толькі гук але і вобраз.

Трэба тут адразу растлумачыць, што прыём па тэлебачанню пры дапамозе такіх адштурхнутых хваль ніколі не з'яўляецца пэўным, таму што, як мы назавем — «электронныя хмары» з'яўляюцца неспадзявана і таксама неспадзявана знікаюць.

Гэтыя хмары вельмі рухлівыя і таму прыём, пераважна мала стабільны, безупынна заміраючы. Толькі ў выключна спрыяльных атмасферных умовах можна разлічваць на лепшы і даўжэйшы прыём па тэлебачанню.

Апроч гэтага адштурхнутыя хвалі могуць быць выкарыстаны ў сістэматычных доследах у галіне тэлебачання. Што будзе далей — пакажа будучыня.

Шмат з'яў яшчэ дакладна не даследавана. Найменей даследавана з'ява распаўсюджвання ўльтракароткіх хваль, хваль якія ўжываюцца ў тэлевізіі, у сучасны момант.

Трэба быць цярплівым!

P. S.

Здаючы гэты нумар у друк мы даведаліся, што аўтар гэтага артыкула, — інж. Здзіслаў Ольшэўскі, 22 ліпеня г. г. на тэлевізары ўласнай канструкцыі глядзеў Варшаўскую тэлеперадачу з вайсковага парада ў сувязі з Ліпеньскім святам.

РЭДАКЦЫЯ

Навіны навукі і тэхнікі

МЕХАНІЧНЫ МУЛЯР.

У Варшаўскім клубе рацыяналізатараў - будаўнікоў праходзіць выпрабаванні новая цікавая машына — механічны муляр. З яе дапамогай можна весці кладку сцен у сотні разоў хутчэй, чым звычайным, ручным спосабам. Максімальная прадукцыйнасць механічнага муляра складае 60 тысяч цаглін у гадзіну. Для выканання такой работы ўручную патрабуецца 400 чалавек, у той час як машыну абслугоўваюць толькі тры чалавекі.

Асноўную частку новага механізма складаюць два вялікія барабаны са спецыяльнымі гнёздамі. У гэтыя гнёзды падаюць цагліны, якія прыносіць транспарцёр. Пад уплывам сілы цяжару цаглін барабаны прыходзяць у рух і робяць кладку сцяны. Цэментавы раствор падаецца спецыяльнай помпай. Уздоўж сцяны машына перасоўваецца з дапамогай электраматора. Створан механічны муляр рабочым-будаўніком Здзіславам Шчэсным з горада Шчэціна.

ШТУЧНЫ ДОЖДЖ.

У зарубежнай навуковай літаратуры ёсць паведамленні аб выніках некаторых доследаў па штучнаму стымуляванню дажджу.

Воблакі, як вядома, уяўляюць з сябе кандэнсаваную ў кропелькі пару. Радыус гэтых кропелек не перавышае звычайна сотых долей міліметра, але воблачная маса ў цэлым, якая дасягае глыбіні ў некалькі кіламетраў, утрымлівае велізарную колькасць вільгаці. Для таго, каб прымусіць гэтую жыватворную вільгаць выпадаць там, дзе гэта патрэбна, вучоныя прабавалі на яе ўздзейнічаць рознымі спосабамі. Адзін з іх заключаецца ў тым, што воблакі абцяжарваюць шляхам апырсквання вадой (дажджаванне воблакаў). Больш паспяховым з'яўляецца метад увядзення ў масу воблакаў іёдзістага серабра. У доследах-жа, якія праводзіліся ў поўночных раёнах Аўстраліі, дзе мусоны ствараюць густую воблачнасць, а выпадзенне ападкаў нязначнае, быў выпрабаван іншы прыём: воблака «прымушвалі» праліваццa, ахаладжваючы і абцяжарваючы яго грануламі штучнага ільду. Гэты спосаб аказаўся вельмі эфектыўным.

У адным з аўстралійскіх доследаў быў выклікан дождж на плошчы ў 40 квадратных міль (10 тысяч гектараў). Дождж ішоў паўтары гадзіны і даў 12,5 міліметра ападкаў. Ва ўсходняй частцы штата Вашынгтон (ЗША) у чэрвені 1950 года двойчы быў выклікан дождж з воблакаў над пасевамі пшаніцы, што дало магчымасць атрымаць ападкаў у 4—5 разоў больш, чым звычайна ў гэты час года.

Аднак праблема штучнага дажджу ў цэлым яшчэ далёка не вырашана і па ранейшаму настойліва вывучаецца вучонымі.

ЛЯСНЫ ПЛУГ.

Польскае агенцтва друку паведаміла, што Ленчыцкі завод лясной прамысловасці ў Пенеку (Лодзінскае ваяводства) выпусціў першую партыю новых трактарных цяжкіх лясных плугоў вагой 600 кілаграмаў кожны, прызначаных для пракладкі проціпажарных каналаў у лясах. Плугі аснашчаны аўтаматычным прыстасаваннем, якое поўнасцю выключае магчымасць азарый. Пры трападанні плуга на вялікі валун або тоўсты корань дрэва плуг аўтаматычна адчэпліваецца ад цягача.

ЗНІШЧЭННЕ ПУСТАЗЕЛЛЯ АГНЕМ.

На працягу апошніх некалькіх год у ЗША праводзяцца вопыты па знішчэнню пустазелля пры дапамозе працяглага полымя, атрымліваемага пры спальванні вадкага прапану.

Знішчэнне пустазелля гэтым метадам павінна праводзіцца сістэматычна на працягу доўгага перыяду. Поспех у гэтай справе залежыць ад здольнасці культурных раслін пераносіць высокія тэмпературы.

На некатарых участках выпальванне пустазелля праводзяць да выхаду з глебы парасткаў асноўных культур. Найбольш эфектыўным спосабам знішчэння аднагадовага пустазелля з'яўляецца паўторнае выпальванне яго вясной або з наступленнем лета.

Асноўнымі рабочымі органамі машыны для знішчэння пустазелля спальваннем з'яўляюцца гарэлкі - агнямёты. Гарэлкі выраблякоцца розных размераў і форм, як ручныя, так і навесныя на трактар. Яны выкідваюць полымя з вялікай хуткасцю і спажываюць шмат паліва. Некаторыя машыны маюць больш трыццаці злучаных паміж сабой гарэлак і могуць апрацоўваць радок шырынёй больш сямі метраў. Вялікія гарэлкі выкідваюць полымя на адлегласць да 2,3 метра.

КУКУРУЗАЎБОРАЧНЫЯ МАШЫНЫ НОВЫХ УЗОРАЎ.

У ЗША распрацаваны дзве новыя мадэлі кукурузаўборачных машын: аднарадковая мадэль для чатырохколавага трактара і двухрадковая — для трохколавага трактара. У гэтых машынах ужыты новы прынцып абрыву пачаткаў са сцяблоў кукурузы, які заключаецца ў тым, што сцяблы падаюцца абрыўнымі ролікамі, размешчанымі пад вуглом 45 градусаў. Дзякуючы гэтаму страты значна зніжаюцца ў параўнанні з вертыкальнай падачай сцяблоў.

З дарожнага дзённіка (3)

Некалькі слоў аб гісторыі

Як кашмарны прывід устаюць перад вачыма палыхаючыя сялянскія страхі, рассыпаўшыеся сцены гарадоў, дарогі ўсеяны чалавечымі жыццямі.

2 мільёны знішчанага мірнага насельніцтва, 209 разбураных гарадоў, 9.200 сёл, 1.200.000 будынкаў, 10.000 калгасаў, 92 соўгасаў, 337 МТС, 1.136 бальніц, 1.085 вузаў і школ, 10.000 прамысловых прадпрыемстваў — вось сляды, якія пакінула ў Беларусі фашысцкая погань.

З сцен музея ўзіраюцца на нас вочы патрыётаў — верных сыноў Беларусі. Экіпаж бамбардыроўшчыка капітана Гастэла, загінуўшага героя. Унізе астанкі самалёта, на якім легендарны лётчык зрабіў апошні вылет.

Далей цэлы раздзел Айчыннай вайны — партызанскі рух. Нядарма Беларусь называлі радзімай партызанаў. Тут дзейнічала больш 1.000 партызанскіх атрадаў.

У зале партрэты першых герояў Савецкага Саюза — партызанаў, — беларусаў, Бумажкова і Паўлоўскага. На падлозе ўсялякія роды партызанскай зброі. Ля сцен самаробныя партызанскія сцягі, рукапісны партызанскі друк— сшыткі, любоўна аформлены партызанамі. У артыкулах, вершах, малюнках — гнеў і помста.

На сценах — карты размяшчэння партызанскіх атрадаў, падпольных арганізацый і друку.

Колькі ўспамінаў з недалёкага мінулага наводзяць на думку гэтыя залы.

Што гэта? Падполле Беласточчыны, не маючы адпаведных умоў дома, тут знайшло сабе дастойнае месца.

Нейк крыўдна робіцца, што нашыя культурныя дзеячы забылі аб слаўных подзвігах нашых партызанаў і не паклапаціліся зрабіць аб іх нават марнай выстаўкі. Гэта па-просту разгільдзяйства і непаважанне гісторыі.

Часта гаворым, што ЗМП-оўская моладзь страціла баявы характар. Ставім моладзі ў прыклад пакаленне першых гадоў народнай улады, калі ЗВМ-оўцы змагаліся з бандамі, калі арганізацыя моладзі была баявая. Часам прыводзім у прыклад Алега Кашавога і «маладагвардыйцаў», часам успамінаем аб Янку Красіцкім і ЗВМ-оўцах — падпольшчыках Варшавы ці іншых гарадоў цэнтральнай Польшчы. Забываем, што ў нас дзейнічаў комсамол.

Ці-ж не цікавіць нашу моладзь комсамольскае падполле Беласточчыны? Ці-ж каб даведацца, што ў нас за акупацыі дзейнічалі Беластоцкі абком комсамола, Гайнаўскі, Кляшчэляўскі, Семятыцкі, Бранскі, Заблудаўскі, Бельскі, Беластоцкі, Замброўскі, Снядаўскі райкомы, трэба ехаць аж у Мінск?

А колькі цікавага мог-бы расказаць нам падпольны комуністычны друк.

Разбягаюцца вочы, прагна ўглядаючыся на пажоўклыя старонкі «Белостокской правды» (абласная газета), раённых газет, такіх, як: «Гайновский рабочий» (Гайнаўка), «Вперёд на врага» і «Прэч немцаў з нашай зямлі» (Бранск), «За родину» і «Красное знамя» (Лапы), «Патриот родины» (Чыжава), «За нашу победу» (Снядава), «Молодой партизан» (Беласток).

Ці-ж не варта заняцца збіраннем і вывучэннем гэтага друку! Ці ж мала знайшлі-б мы тут прыкладаў патрыятызму, гераізму, дружбы?

Ёсць у нас слаўныя традыцыі, ды не ўмеем іх паказаць.

ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ.

Музей Айчыннай вайны у Мінску. Тут змешчаны адрэзак гісторыі беларускага народа, які вякамі будзе вывучацца, як прыклад народнай горачы, мужнасці і бяспрыкладнай самаахвярнасці і любві да Айчыны.

Пераступіўшы парог прыкоўваюць позірк фрагменты абліцоўкі сцяны Брэсцкай крэпасці. Справа не ў абліцоўцы, а ў надпісах зробленых на ёй. Уражаюць гэты нязграбныя літары, выведзены відавочна, штыком:

«1941 год 26 июня. Нас было трое, нам было трудно, но мы не пали духом и умерли как герои»...

«Умираю, но не сдаюсь. Прощай Родина». І ў кутку дата. Ні-то 28, ні-то 29 ліпеня 1941 года.

Тут-жа гімнасцёрка і комсамольскі білет лейтэнанта Наганава, знойдзены ў 1949 годзе пад Тэрэспальскай вежай.

Як рэліквіі захоўваюцца ў музеі гэты надпісы і рэчы абаронцаў крэпасці, якая прыняла на сябе першы ўдар ворага і больш месяца змагалася да апошняга байца.

Польскі друк аб беларускіх справах

Апошнім часам на старонках газет і часопісаў усё больш з'яўляецца артыкулаў аб развіцці беларускага культурнага і гаспадарчага жыцця ў Польшчы.

Ул. Мацёнг у сваім вельмі цікавым артыкуле, змешчаным у часопісе «Жыце літэрацке» з 29.7. зрабіў гістарычны нарыс развіцця беларускага жыцця ў Польшчы. Між іншым піша ён, як цяжка даводзілася беларусам змагацца за свае правы, за сваю культуру ў часы царызма і даваеннай Польшчы.

Не абышлося без памылак і пасля вайны, — хаця-б у тым, што закрыта шмат беларускіх школ.

— «Цяпер народная ўлада — піша Мацёнг — удзяляе шмат уваг беларускім справам. Дзякуючы гэтаму, беларуская культура сярод беларусаў безупынна ажыццяўляецца і развіваецца».

* * *

«Глос Кашалінскі» у № 179 з 28 ліпеня г. г. у артыкуле «Беларуская «Ніва» у Польшчы», ацэньвае працу, якую вядзе сярод беларускага насельніцтва наш штотыднёвік.

У гэтай ацэнцы аўтар артыкула, Аліцыя Затрыбуўна, піша:

«Пэўная, нязначная колькасць беларусаў знаходзіцца і на тэрыторыі нашага (Кашалінскага - рэд.) ваяводства. Але беларускай мовай валодае тысячы і тысячы рэпатрыянтаў з Заходняй Беларусі. У віленскіх і навагрудскіх вёсках у надзёмным жыцці палякі шырока карысталіся беларускай мовай. Мне думаецца, што беларускі штотыднёвік выкліча сярод іх вялікае зацікаўленне ім».

А. Л.

Водгук аб курсе ў Медзэшыне

Я быў на цэнтральным курсе беларускай мовы ў Медзэшыне. На працягу трох тыдняў слухаў лекцый праф. з Мінска — Гурскага і Тарасава.

Я вельмі задаволены, што паехаў на гэты курс — шмат чаго там навучыўся.

Жыццё на курсе было вясёлае. Моладзь і старэйшыя настаўнікі шмат спявалі. Часта наладжваліся гульні з танцамі.

Я з вялікай прыемнасцю заўсёды буду ўспамінаць гэты курс і нашых прафесараў, якія да нас — курсантаў адносіліся як родныя бацькі.

Я выказваю глыбокую падзяку Міністэрству Асветы за сарганізаванне такога курса беларускіх настаўнікаў.

УЛАДЗІМІР ПЯТРУЧУК
вёска Чыжыкі

Нашы карэспандэнты і чытачы пішуць

Калі направяць?

Жыхары Мельніка — Семятыцкі павет, ужо на працягу некалькіх год наракаюць на вельмі дрэнны стан дарог у пасёлку Асабліва, гэта адчуваецца зараз, падчас звозкі з палёў ураджаю.

Тут ужо не адзін селянін вывернуў фуру са збожжам, вязучы яе па ухабістай, балоцістай дарозе.

Стан гэтых дарог яшчэ больш пагоршыўся, калі па іх пачалі ездзіць цягнікі і грузавыя машыны Мельніцкага прадпрыемства мясцовай прамысловасці будаўнічых матэрыялаў, якія возяць крэйду на станцыю. Зараз, слабенькім возам там зусім не можна праехаць і таму многа сялян апынулася перад труднай праблемай: — «як прывезці з поля збожжа».

Прэзідыум ГРН у Мельніку, у гэтай праблеме таксама бездапаможны. Таварышы з Прэзідыума чакаюць, каб адбудовай дарог зацікавілася Мельніцкае прадпрыемства, а дырэктар гэтага прадпрыемства гаворыць, што гэта не яго справа.

— Сяляне, — кажа ён — збожжа могуць сабе вазіць хоць нават на верталётах, нічога гэта мяне не абыходзіць.

А мо'-б так гэтай справай зацікавіўся Дарожны Аддзел Прэзідыума ПРН у Семятычах?

* * *

Не лепшая дарога і ў вёсцы Райск, Бельскага павета. Некалькі год таму члены сельгаскааператыва ў Райску, раскапалі пасярэдзіне сяла гару з мэтай палепшання дарогі.

Аднак гэтай работы не закончылі. Зараз, у час непагадзі, месца, дзе калісь была гара, з'яўляецца папросту непраездным для фурманак.

Дрэнны стан гэтай дарогі з'яўляецца вялікай перашкодай у працах сельгаскааператыва, праўленне якога нічога не робіць, каб палепшыць дарогу. (б)

Мы такога рамонту не хочам

Да пачатку навучальнага года засталося ўсяго некалькі дзён.

Нам здаецца, што асветныя ўлады павінны менавіта цяпер звярнуць асіблівую ўвагу на належнае правядзенне канчатковых рамонтных і добраўпарадкавальных работ у школах. Нажаль, як паведамляюць нашы карэспандэнты, аднак яшчэ не ўсюды належна зроблена.

Напрыклад аб школе ў вёсцы Зубава, Бельскага павета нельга гэтага сказаць.

Нехта там школу рамантаваў. Ну але які-ж гэта рамонт, калі дзверы, як былі пансаваны, без замка, так гэтакімі і засталіся. У вокны замест шкла ўстаўлена дошкі — няўжо ў нас так цяжка з пакупкай шкла?

Улада прызначае на рамонты школ тысячы злоты.

Нельга дапускаць да гэтага, каб яны ішлі дарма ў кішэні спрытных «камбінатараў».

Неабходна ўдзяліць гэтым справам больш увагі — часу засталася мала.

Добры прыклад

У вёсцы Трэсцянка, Гайнаўскага павета, жыве хворая ўдава Ганна [illegible]янюк. Яе сын цяпер на службе ў войску. Становішча ўдавы сталася вельмі цяжкім: як правесці ўборку ўраджаю? — гэта была галоўная думка ўдавы.

Маладыя хлопцы з гэтай вёскі: Янка Трафімюк і Васіль Астроўка падалі вясковай моладзі гэткую думку: давайце дапаможам нашай суседцы касіць жыта.

На адказ моладзі не трэба было доўга чакаць. Надзя Міхальчук, Ганна Астроўска, Насця Салавянюк, Марыся Сяменюк, і іншыя — дружна і шчыра ўзяліся за работу.

29 ліпеня г. г. гэтая група выйшла ў поле ўдавы і за поў дня скасіла 8 коп жыта.

Так моладзь вёскі Трэсцянкі дапамагла беднай жанчыне сабраць ураджай.

СЦЯПАН БАРАНОЎСКІ
в. Трэсцянка.

На працягу поўгода

Жыхары Беласточчыны ў І-шым поўгоддзі закупілі матэрыялаў тэкстыльных на суму 114 мільёнаў зл.

Найбольш зацікаўленнем карыстаюцца ваўняныя і матэрыялы баваўняныя, якіх закуплена на суму 63 мільёнаў зл.

Таксама на 10 прац. больш чым у І-шым поўгоддзі мінулага года закуплена канфекцыі і абутку.

Настаўніцкія канферэнцыі

30 і 31 жніўня ў паветах Беластоцкага ваяводства адбудуцца настаўніцкія канферэнцыі.

На канферэнцыях правядзецца аналіз дагэтуляшняй працы настаўнікаў, спраўдзіцца ці пастановы леташніх жнівеньскіх канферэнцый былі належна рэалізаваны настаўнікамі і наменіцца план дзейнасці на 1956/57 навучальны год.

Агульная праграма канферэнцый ужо абмеркавана. Зараз распрацоўваюцца пытанні, якія залежна ад патрэб кожнага павета будуць ставіцца на канферэнцыі данага павета.

Чаму няма

Крамы ГС — Крынкі: у Крынках, Новым Вострава і Гуранях недастаткова забяспечаны таварамі. Ужо ад двух тыдняў няма ў гэтых крамах так неабходнага прадукту, як цукар.

— Як маем рыхтаваць ягады на зіму — скардзяцца мясцовыя гаспадыні. За пакупкамі даводзіцца ехаць аж у Беласток.

У крамах няма не толькі цукру. Не вялікі тут выбар запасовых частак ад веласіпедаў і адзежы.

Цікава, ці ведае ўсё гэта праўленне ПЗГС у Саколцы, а калі не то, калі-ж ужо нарэшце будзе ведаць аб патрэбах насельніцтва ў сваім павеце?

А. К.
в. Свідзялоўка

Толькі сухія булкі

На станцыі ў Семятычах многа пасажыраў заходзіць у буфет, з мэтай купіць штонебудзь з яды.

Аднак якое-ж іх расчараванне, калі яны апроч сухіх булак у буфеце не могуць нічога купіць.

Калі я 8 жніўня спытаў у буфетчыцы, ці так заўсёды, як сёння не можна апроч сухіх булак нічога з яды купіць, яна адказала, што пераважна — так.

Часам прывозяць вяндліну, але гэта рэдка — заявіла яна сумна.

А мо'б так справай лепшага забеспячэння буфета на станцыі ў Семятычах зацікавілася КЗГ у Беластоку? (б)

На экспарт

Нашае ваяводства апрача тканін, ягад, грыбоў, лекавых раслін — экспартуе буракі і цыбулю. У найбольшых колькасцях экспартуецца часнок, экспарт якога з нашага ваяводства займае І-шае месца ў краіне.

У мінулым годзе 60 тон часноку экспартавана ў Англію, Чэхаславакію і ГДР. Поўгадовы план закупак часноку выкананна ў 120,3 прац.

Старое і новае на палях Беласточчыны

Бурным з'яўляецца нашае жыццё. Побач усяго старога, што асталося па вяках адсталасці часта спатыкаем нешта новае, здзіўляючае, нешта такое, што ў вачах не прызвычаеных да гэтага — выклікае недавер'е.

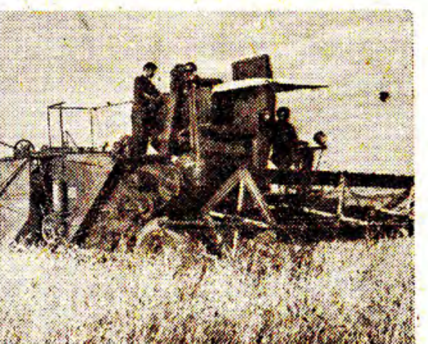
З асаблівым недавер'ем прыймаецца ўсё новае некаторымі сялянамі. Колькі ж сярпоў яшчэ цяпер спатыкаецца на палях Беласточчыны.

Сямья Бярылкі жне сярпамі..

А вось невялічкая карціна палёў у Гайнаўскім павеце. Сям'я Васіля Бярылкі ад ночы да ночы жне сярпамі жыта. Бярылка не хоча касіць нават касой, не кажучы ўжо аб жняярцы. Гаворыць, — што гэтак ніпчыцца, вытрушваецца і марнуецца збожжа.

Гарачыня, лоб абліваецца потам, беспарапынна сагнутыя спіны, у руках сярпы, мазольная і павольная, марудная праца, — усё гэта напамінае сярэднявякоўе, напамінае верш Янкі Купалы «Песня жнеяк». Яшчэ ёсць шмат сялян такіх, якія не хочуць пазычаць машыны ў ГОМ-ах, і да таго ўжываць косы.

...А побач заехаў камбайн.

Побач Бярылкі, на поле суседа, — заехаў новы самаходны камбайн С-4М з Гайнаўскага ПОМ-а. Прадукцыя гэтых камбайнаў адбываецца ў СССР. На палях Гайнаўскага павета ён будзе дапамагаць у пабудове соцыялізма. Камбайнёр механік Генрых Караноўскі і яго 17 ці гадовы памочнік Зыгмунт Храбол выпрабоўваюць новы камбайн.

Сяляне з Дубіч, Новабярозава, Хытрай, Прагалёў і іншых вёсак зыйшліся дзівавацца яшчэ дагэтуль нябачанай машынай. Яна-ж косіць, малоціць, чысціць збожжа, складвае салому ў кучкі, а пакос займае на 4 м шырокі. Сяляне аж-но галовамі круцяць, заглядваюць у салому — ці там зярно не астаецца, ці машына не душыць яго — трэба ўсё пашчупаць, агледзець, спраўдзіць, а потым паверыць у яе істоту. Такі ўжо характар маюць некаторыя.

Камбайн гэты можа касіць розныя збожжавыя культуры, на ўсякай вышыні ад карэння, яго штодзённая прадукцыйнасць залежная ад мясцовасці і збожжа выносіць 7 да 32 гектараў — кажа Караноўскі самым цікаўным гаспадарам.

Кончыцца гутарка і камбайн вялізны быццам карабль зноў пачынае працу на пазалочаных збожжам палях. Здаецца, што ён памалу вялікасна плыве, а разам з ім таксама вялікасна паплылі подыхі новага жыцця — подыхі соцыялістычнага жыцца на вёсцы.

І вось адгінаюцца спіны жнеяў, у іх заслоненых рукамі вачах паказваецца здзіўленне і недавер'е ў тое, што бачаць.

Вось так часам бывае ў нас, што гэткім спосабам сярэдневякоўе спатыкаецца з XX ст.

Тэкст і фота — А. ОМІЛЬЯНОВІЧ

У апошнім нумары «Нівы» я прачытала аб кутку пад загалоўкам «Пазнаёмімся». Мне вельмі падабаецца, што «Ніва» адкрыла гэтакі куток, бо такі сяброўскі абмен вопытам і думкамі несумненна дасць шмат карыснага.

Я-б таксама, як і Ніна Бручка хацела праз гэты куток пазнаёміцца з сябрамі і навязаць пісьмовую сувязь.

Я нарадзілася і выхавалася ў беларускай сялянскай сям'і. Мяне моцна цікавіць беларуская культура і культурнае жыццё.

Прашу пісаць па адрасу: Ніна Рошка, Гарадок вул. Беластоцкая № 30, Беластоцкі павет.

АДКАЗЫ РЭДАКЦЫІ

У сувязі з карэспандэнцыяй гр. Міколы Дарашкевіча з Хомантаўцаў, Беластоцкага павета, пад загалоўкам „Чакаем кінаперасоўкі" змешчанай у 21 нумары нашага часопіса, Акруговае праўленне кіно ў Беластоку паведамляе, што зала ў гэтай вёсцы прызначана для дэманстрацыі кінофільмаў з'яўляецца не адпаведнай у пажарным парадку. Па гэтай прычыне в. Хомантаўцы выкасавана ў плане кінаперасовачнай сеткі.

Усіх тых, якія пішуць да нас па справах кінаперасоўкі, паведамляем, што трэба звярнуцца ў Павятовую камендатуру пажарнай аховы з просьбай камісійна даследаваць прыдатнасць залы прызначанай на кінасеансы.

У выпадку дадатнай ацэнкі справы, пратакол з агляду трэба даслаць у Акруговае праўленне кіно, г. Беласток, вул. Сталіна 20, дзе астаткова вырашаць аб улічэнні данай вёскі ў план кінаперасовачнай сеткі.

Па слядах нашых матэрыялаў

У СТРЫКАХ БУДЗЕ БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛА.

У артыкуле «Пякучыя справы» змешчаным у 2 нумары «Нівы» пісалася, што жыхары вёскі Стрыкі, Бельскага павета, хочуць навучаць сваіх дзяцей на роднай, беларускай мове.

Аддзел асветы ВРН паведамляе, што просьба жыхараў Стрык поўнасцю задаволена. У Стрыках з 1 верасня г. г. будзе адкрыта беларуская школа.

(Працяг са стар. 5).

Грамада

шашак. Палілася на снег сялянская кроў. У наступныя дні адбываліся арышты. Толькі ў адной даўняй Арлянскай гміне арыштавана 15 чалавек. Арыштавана між іншым, Пятра Ваўчука, і Уладзіміра Гераса. У хатах членаў Грамады адбыліся рэвізіі ў час якіх паліцыя неаднаразова нішчыла ўсю сялянскую маёмасць.

Паводле паведамленняў сучаснага Польскага тэлеграфнага агенцтва ў паветах: Беластоцкім, Бельскім і Сакольскім у снежні 1926 г. адбылося 178 рэвізій у час якіх арыштавана 66 чалавек. Паліцыі аднак не ўдалося сабраць якія-небудзь абвінавачанні ў адрас Грамады. Нягледзячы аднак на гэта ў студзені 1927 г. пачаліся масавыя арышты. У турмах апынулася каля 150 асоб.

На гэтыя рэпрэсіі працоўныя Заходняй Беларусі адказалі масавымі пратэстамі на шматлікіх мітынгах і сходах. У дапамогу ім прышлі рабочыя з гаралоў і польскія сяляне згуртаваныя ў радах НПХ.

На тэрыторыі толькі аднаго Беластоцкага ваяводства адбыліся чатыры вялікія рабоча-сялянскія маніфестацыі ў якіх прыняла ўдзел звыш 10 тысяч чалавек. Насельніцтва масава падпісвала пратэсты ў сейм на рукі комуністычных паслоў.

Але фашысты пачалі наступленне на ўсім фронце. 21 сакавіка 1927 года ваяводы ўсходніх ваяводстваў (у тым ліку і Беластоцкі ваявода) аб'явілі, што «пан міністр унутраных спраў, абавязкам якога з'яўляецца сачыць за ўнутранай бяспекай і спакоем дзяржавы, не могучы ў далейшым дапускаць да варожай і небяспечнай дзяржаве дзейнасці, прызнаў Беларускую работніцка - сялянскую Грамаду, як арганізацыю забаронену, нелегальную». Кожнаму, хто і ў далейшым прыналежаў да Грамады, пагражала пакаранне шматгадовым зняволеннем.

Абвясціўшы Грамаду па-за законам, санацыйны ўрад адначасова расправіўся з яе саюзніцай — Незалежнай Сялянскай Партыяй, якую таксама прызнана нелегальнай.

З'яўляецца гэта яскравым довадам, што масы працоўных Польшчы без розніцы на нацыянальнасць мелі супольнага ворага — буржуазію і яе фашысцкі ўрад.

Як-жа змянілася жыццё ў Народнай Польшчы, калі масы працоўных нічога не раздзяляе, а ўсё аб'ядноўвае. У сучасны момант беларускія і польскія масы працоўных пляча ў пляча будуюць сабе светлую будучыню — соцыялізм.

ГЕНРЫХ МАТЭЙЧЫК.

Бывае і так

— Дзе ж гэта шафы прапалі? Не едуць збіраць наш ураджай..

(Кракадзіл).

Канал, гэта не банал

Містэр Фунт у старых сандалах
Лавіў рыбкі над каналам.
У краме містэр Джон Цымбал
Грошыкі браў за канал.

І так жылі, пажывалі,
Кішэньчыкі набівалі.
Гандлявалі, раз'язджалі
Па Суэцкаму каналі.

Аж арабы змеркавалі.
Усё глядзелі, пазіралі.
Гаварылі: — Ну-й банал —
Грошы браць за наш канал.

Сказаў Насер на канец:
— Гэта ж, браткі, наш Суэц;
Забірайце свае вуды
І пайшлі, пайшлі ад сюды!

Сполка Фунт і Джон Цымбал
На ўвесь свет крычаць — «Скандал».
Узнялі вялікі гвалт:
— Ой ратуйце-ж наш канал!

У гнеў упала каралiца,
Грозная з усіх ільвоў львіца.
Пачала грабіць, сварыцца.
Але Насер не баіцца.

Львіца у тэлефоны звоніць,
— Канферэнцыя у Ландоне!
Ды усё стогне па нямецкі:
— «Алес майн — Каналь Суэцкі!...»

ЯНКА МІРНЫ.

У судзе

— Ведаеце напэўна, што калі будзеце фальшыва прысягаць, то...

— Ведаю, ведаю, паночку, буду караны!

— Але, безумоўна, а калі праўду скажа е...

— То прайграю справу, гр. суддзя!
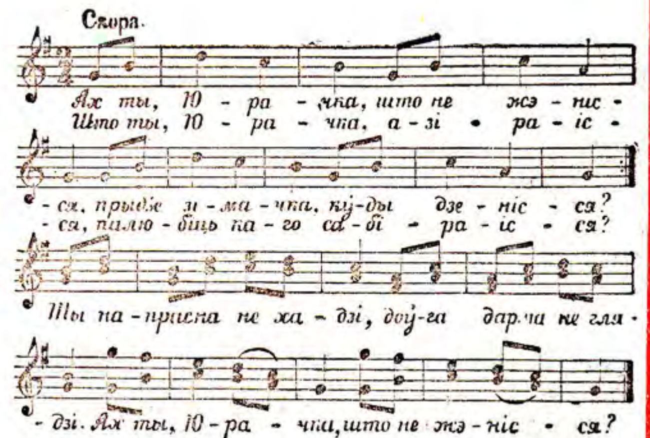
У Нараўцы

У Нараўцы касір Карпюк
Навучыўся дрэнных штук,
Царыць ён у ПКП-э
Здачы — кулаком здае.

Юрачка

(народная беларуская песня)

Ах ты, Юрачка,
Што ні жэнісся,
Прыдзе зімачка, —
Куды дзенісся?
Што ты, Юрачка,
Азіраісся,
Палюбіць каго
Сабіраісся?

Ты напрасна не хадзі,
Доўга дарма не глядзі,
Ах ты, Юрачка,
Што ні жэнісся?

Ах ты, Юрачка,
Што сутулісся,
У каго зімой
Ты прытулісся?
На каго-жа ты
Тут любуісся,
Ночкай цёмнаю
Ты цалуісся?

Ты напрасна не хадзі,
Доўга дарма не глядзі.
Ах ты, Юрачка,
Што сутулісся?

Анегдот

Зайшоў венгер да аднай хаты, а баба чухаецца.

— Што сэм бабо блохі маеш?

— Але паночку!.. і не дам рады патруціць іх.

— О сэм бабо, сэм дасі поўрубель, то я ті сэм дам атруту, то ўсі патруціш.

— Добра паночку, каб яно памагло.

Заплаціла яна яму, ён забраўшы грошы пайшоў далей. Аж-но баба прыдумала, што ні ведае як іх труціць. Давай яго ганіць; бяжыць падняўшысь і крычыць: паночку, пачакайце!

— А што сэм бабо хочаш?

— Я забыла спытаць пана як іх труціць?

— О бабо, сэм трэба блоху злапаці, сэм клюву р[illegible]зявіць, сэм алейку наліц, то сэм блаха будзе злохнутай.

— То паночку, як блаху злаўлю, то і так заб'ю.

— Сэм добра так і так, абы сэм блаха не жыла.

Адклад не ідзе ў лад

Нядаўна ішоў я ў Нараву цераз трасцяніцкі палетак па лузе каля ракі Нарвы. Луг зелянеў атавай, бо ад касьбы мінула ўжо больш як месяц часу. У адным месцы направа ад дарогі, бачу — стаіць адзінокі, згорблены, як стары дзед, стог сена. Ён галавою адвярнуўся ад дарогі, каб яго ніхто не пазнаў, бо яму вялікі сорам аднаму на дажджы стаяць на лузе, ды й яшчэ так брыдка пастаўленаму.

А налева ад дарогі на сенажаці раскідана шмат капіц, даўжынёй кожная каля 4 метраў. Палічыў. Было іх аж 22. Яны прытаіліся да зямлі, каб іх ніхто не ўбачыў. Некалькі капіц вецер раскінуў па лузе, хацеў высушыць, бо былі мокрыя, але дождж перашкаджаў.

І думаю сабе: які гэта нядбайны гаспадар параскідаў так многа сена па лузе.

Якраз ішоў чалавек з Трасцянкі. Пытаю яго — чыё гэта сена так доўга ляжыць і марнуецца на лузе, ці можа гаспадар памёр, ці немае чым прывезці гэтае сена да клуні. Чалавек засмяяўся і кажа: — «Пагляндзі далей, — каля самай ракі ляжыць параскіданых ветрам 6 вялікіх капіц сена, а каля малой рэчкі сена ляжыць яшчэ на пакосах. Гэта не ўсё яшчэ. Каля 20 капіц сена гніе на другім месцы, на лузе. Усё гэта сена не гаспадара, а трасцяніцкіх кааператыўшчыкаў. Скасіць — скасіла машына, а высушыць і прывезці да дому — машына не захацела, а кааператыўшчыкам цяжка было гэта зрабіць, а можа ў іх такая прывычка, што сена доўга трэба трымаць на лузе — пакуль не пагніе, бо і ў мінулым годзе на лузе прагніло за 2 месяцы добрай пагоды аж 52 капіцы сена.

Пытаю: — а хто старшыня сельскагаспадарчага кааператыва? Кажа, што ўжо два гады старшынею і[illegible]ць Дзімітра Сахарчук, каторы як быў кепскім гаспадаром на сваёй гаспадарцы, так ён гаспадарыць і ў кааператыве. Пра яго ўжо пісалі ў беларускай газеце «Ніве», што пад голым небам трымае [illegible] і сваім панадворку машын[illegible] і не хавае іх ад дажджоў і не адвозіць у Н[illegible]аў.

Аднойчы, — здаецца было гэта ў мінулым годзе праз усю зіму ў яго на панадворку, зас[illegible]паная снегам, [illegible]аяла малатарня.

Не ве[illegible]о чаму скрозь пальцы глядзяць на ўсё гэта тыя, хто апекуецца кааператывам у Трасцянцы, чаму не бачаць, я марнуецца так многа пашы. Можа, як прачытаюць ў газеце гэты артыкул, то звернуць увагу, а можа і самім кааператыўшчыкам зробі[illegible]а соромна, калі прачытаюць ў «Ніве» як дрэнна яны гаспадараць.

Дзядзька Лявонь

Прыказкі і пагаворкі

Абманам свет пройдзеш, ды назад ні вернешся.

Пашоў да Абрама авечкі пасвіць (памер)

Ні даўшы аброку, ні бі кіям па боку.

Аддам на святы Адам.

Ад зямлі адарваўся, да неба не дастаўся.

Ён гнілому цяляці хваста ні адарве.

Братняя душа

Двух п'янюг прыпынілася ля помніка Каперніка.

— Гэта Капернік — заяўляе адзін з іх прачытаўшы надпіс на цокале.

— Капернік? Хто-ж гэта такі?

— Не ведаеш? Гэта той, што адкрыў навуку пра свет, — што «Зямля кружіцца»..

— Ага! значыць братняя душа! — выкрыкнуў другі прыхільна гледзячы на Каперніка.

Эпіграма

УЗДЫХ.

Калі-ж, гэта нашы ПСС-ы
Зменяцца ў Дэлікатэсы?

А. Л.

ВЯЛІКІ КОНКУРС

Прыпамінаем, што можаш выйграць:

фотаапарат
ручны гадзіннік
будзільнік
несэсэр дамскі
скураны партфель
цэнную кніжку

калі возьмеш удзел у літаратурным конкурсе.

Умовай конкурсу з'яўляецца: адгануць імя і прозвішча пісьменніка, назваць загалоўкі яго выдатнейшых твораў (напісаць на асобным паперы), выпаўніць купон і прыслаць у рэдакцыю.

Адначасова паведамляем усіх тых чытачоў, які-

КУПОН VII

Імя і прозвішча пісьменніка ....
....
Яго творы ....
....
Мне найбольш падабаліся творы ....
....

Імя .... Прозвішча .... Адрас ....

Яго твор: «Краю мой родны».

я-б хацелі яшчэ цяпер узяць удзел у конкурсе, што рэдакцыя вырашыла прадоўжыць тэрмін высылання ўсіх 10 купонаў да 30 верасня г. г.

АГАФОН АБРОТКА У ДАРОЗЕ

Жытка з поля сабраў жнівень
Агафон глядзіць шчаслівы.
Бачыць, яму на спатканне
Мужык кола тарабаніць.

— Станьце, дзядзьку, скуль вы самі?
— З Бахуроў — іду да крамы.
Да «Жалезнай» ў Міхалове,
Хачу ладзіць воз гумовы.

Раптам паглядае, зноў,
Плуг нясе хтось з Рыбакоў.
З Рудні Іван за ланцугамі
Пхнецца да «жалезнай крамы».

Селі закурыць на рове,
— 20 вёрст да Міхалова
Ходзіць, мучыцца народ.
Агафон узяў блакнот.

Піша што ў ПЗГС,
У бэоры стрымалі прагрэс.
Трэба ў іх зрабіць «Рэманент»
І ў Бандарах адкрыць краму!

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ. Адрас рэдакцыі: гор. Беласток, вул. Кілінскага 7/1. Тэлефоны: Гал. рэдактар і сакратарыят 25 89, аддзелы рэдакцыі 36 43. Умовы падпіскі: на 6 месяцаў — 15 зл 60 гр. на 3 месяцы — 7 зл 80 гр. Падпіску прымаюць паштовыя ўстановы і пісьманосцы. Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku.
Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку. Т-7-306